№ 170 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פיעטריקאַווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47 | זונטאג כ"ד תמוז תרפ"ז | 24 lipca 1927 r. | צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג

בעוואפענטע באנדיטען אויף פערד באפאלען א צוג הינטער בריסק.

בריסק דליטא, 23 יולי (א. ח.) אויפ'ן משא-צוג, וואס איז געגאַנגען פון לעלם קיין בריסק, איז אויסגעפיהרט געוואָרען א דרייסטער באנדיטען אנפאל. א באנדע באנדיטען אויף פערד, וועלכע זענען געריטען א לענגערע צייט פאַראַלעל מיט'ן צוג און ווען דער צוג איז פארלאנגזאמער געוואָרען, א וואלד, האבען זיי אנגעהויבען צו שיסען די וואגאנעס. די באנדיטען איז געלונגען אויפצוברעכען די טיר פון א סחורה-וואגאן און ארויסגעוואָרפען אויף די שינעס א פאַק מאנופאקטור פון 100 קילא און 75 קילא מינמין. דער קאנדוקטאר, וועלכער האט בעמערקט דעם מאנעווער פון די באנדיטען, האט געוואלט ווארנען דעם מאשיניסט און די באהן-בעדינטע. די באנדיטען האבען אים אבער טעראריזירט.

א מייל פון דער באנדע האט זיך ארויפגעכאפט אין א וואגאן און אים בערויבט, דערנאך האבען זיי מיט זיך מיטגענומען די צוגעוואָרפענע סחורה און אוועקגעריטען מיט זיי אויף פערד.

ווען דער צוג איז שפעטער אנגעקומען קיין בריסק האט מען וועגען דעם אנפאל תיכף געמאלדען די פאליציי. עס איז געמאכט געוואָרען אן אבלאווע אפשר לעת עתה אהן שום רעזולטאט.

אויפ'ן וועג האט מען געפונען א מייל פון דער צוגעראבטער סחורה. מען דרינגט דערפון ארויס, אז די באנדיטען האבען זיך מסתמא געטיילט דערשרעקען און זיי האבען נישט געקאנט מיט זיך מיטנעמען דעם גאנצען רויב.

פרייסישער פרעמיער פערטיידיגט כבוד פון א יודישען בעאמטען.

בערלין (ימ"א) נאך דער ערעפנונג פון מלוכה-ראט פון דייטשלאנד האט דער פרייסישער פרעמיער מיניסטער בראון אנגעשפראכען פראטעסטירט געגען דעם מיניסטער אוירעל, וואס האט אויף דער פאריגער זיצונג פון מלוכה-ראט בעליידיגט דעם פרייסישען פארשטעהער, מיניסטעריאל-דירעקטאר ד"ר בארט א יוד.

פרעמיער-מיניסטער האט קאטעגאריש ערקלערט, אז ער גאראנטירט פאר דער פאלשטענדיגער לאיאליטעט פון יודישען בעאמטען.

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט האט מיניסטער קידעל פארגעווארפען דעם ד"ר בארט, אז ער האט נישט געהאלטען בסוד פערשידענע פערטרויליכע ידיעות, וואס זענען בעראטען געוואָרען דורכ'ן מלוכה-ראט. די דאזיגע בעשילדיגונגען האבען זיך ארויסגעוויזען פאר פאלשטענדיג פאלשע.

נייע פערפלייצונג איז דייטשלאנד און עסטרייך

אויף א סך ערטער איז פערניכטעט געוואָרען דער שנים.

בערלין, 23 יולי (פאט) פון מאגדעבורג מעלדעט מען, אז די נייע פערפלייצונג פון דער עלבא האבען פערניכטעט דעם שניט אויף א גרויסען שטח לאנד, פון גאנץ מזרח-פרייסען, ווי אויך פון זאקסען קומען אן אלארמירענדע ידיעות וועגען קאטאסטראפאלע פערפלייצונג. די לאכא האט פערגאסען די ארומיגע פעלדער. 17 מארגעס ערד שטעהן אונטער'ן וואסער.

אין אלע מאריען זענען פערגאסען געוואָרען 160 מארגעס ערד. זעהר פיל דערפער זענען אבגעשניטען פון דער וועלט.

ווין, 23 יולי (פאט) הענט נ. מ. איז אין ווינען מערגעקומען א וואלקענבראך. אין פיל געגענדען פון דער שטאט איז איבערגעריסען געוואָרען דער פערקעהר. די היזיקות זענען בעדייטענד.

געוואישניידער, פרעזידענט פון "באנק פון די פעראייניגטע שטאטען", געשטאָרבען.

ניו-יארק (ימ"א) דא איז געשטאָרבען דער פרעזידענט פון "באנק פון די פעראייניגטע שטאטען" יאזעף מארקוס א יוד. אין דער לויה האבען זיך בעטייליגט פיל פירענדע פערזענליכקייטען פון דער באנק-וועלט ווי אויך פארשטעהער פון דער רעגירונג.

יאזעף מארקוס איז געבוירען געוואָרען אין מעמעל אין יאהר 1862. אלס 17-יעהריגער אנגעפאנגענער יודישער יונגערמאן איז ער געקומען קיין ניו-יארק און האט זיך דא פערנומען מיט שניידעריי. אין דעם פאך איז ער געווען פערנומען העלפער 25 יאהר. אין יאהר 1906 האט ער געגרינדעט דעם "פאפליס באנק" און ניו-יארק. מיט 8 יאהר שפעטער איז ער אויסגעוועהלט געווארען אלס פרעזידענט פון "באנק פון די פעראייניגטע שטאטען".

היינט די לויה פון קעניג פערדינאנד.

אין רומעניען הערשט רוה.—טרויער-זיצונג פון פארלאמענט.—קארל שיקט ווייסע בלומען צו בעצירן די טרומנע פון פאטער.—"צי וועל איך זיך מאנען שפילן?"—פרעגט דער נייער קעניג.

בוקארעסט, 23 יולי (פאט) די ה. מעגנישע טעלעגראפען-אגענטור "ראדאר" לייקענט קאטעגאריש אב אלע קלאנגען, וואס האבען זיך בעוויזען אין אויסלאנד וועגען אונרוהען, וואס זאלען האבען בלומר'שט פארגעקומען אין טראנסילוואניען, אין דער געגענד פון פאנאריש. די טעלעגראפען-אגענטור שטעלט פעסט, אז אין גאנצען לאנד הערשט רוה.

בוקארעסט, 23 יולי (פאט) אלע פארטייען אהן אויסנאהם האבען אנערקענט די נוי-געשאפענע לאגע. די רעגירונג לייקענט אב אלע קלאנגען, וואס שטאמען פון דייטשלאנד, וועגען בלומר'שטע אונרוהען אין רומעניען.

פאריז, 23 יולי (פאט) דער געוועזענער קרוינפרינץ קארל האט ערקלערט פאר א פארשטעהער פון "מאטען", אז בעז די איצטיגע אומשטענדען וועט ער נישט אונטערנעהמען קיין שום דעמאנסטראטיווע ארויסטרעטונגען, וועלכע וואלטען געקאנט קאליע מאכען די פינשטערליכע שטימונג בעת דער לויה פון זיין פאטער.

דיזעלבע צייטונג מעלדעט, אז קארל האט געשיקט א דעפעשע צו זיין שוועסטער, די יוגא-סלאווישע קעניגין, אין וועלכער ער בעט זי צו לעגען ווייסע בלומען אויף דער טרומנע פון זיין פאטער, פרי דער קעניג, וואס איז שוין איצט בעפרייט פון דעם רשעות, וואס הערשט אויף דער וועלט — שרייבט קארל אין זיין דעפעשע — זאל א דאנק דעם ראוויגען סימבאל פוהלען, אז נעבען איהם שלאגט א הארץ, וואס האט איהם שטענדיג ליב געהאט און געאכטעט.

בוקארעסט, 23 יולי (פאט) אויף דער מאנטאג'דיגער טרויער-זיצונג פון פארלאמענט האט פרעמיער האלטען א רעדע געהאלטען דעם אנדענקען פון'ם פערשטארבענעם קעניג. דער רעגענטשאפט-ראט האט אויך מאנטאג אנגעהויבען זיין טעטיגקייט.

בוקארעסט, 23 יולי (פס.) בעת די פייערונגען, וואס איז דא איינגעארדענט געוואָרען לכבוד דעם 6-יעהריגען קעניג מיכאל, האט דער קליינער קעניג געפרעגט זיין ערציהער:

— פארוואס רופען מיך אונז אלע: "זיין קעניגליכע מאיעסטעט"?

— וויל איהר זענט געוואָרען דער קעניג פון רומעניען, האט איהם דער ערציהער ערקלערט. דערויף האט דער קעניג געפרעגט מיט א קינדערישער נאאיוויטעט און אפגעהערצונגקייט:

— צי וועל איך, אלס קעניג, זיך קענען שפילען?

וועלט-קאנפערענצען פון "התאחדות" און רעכטע פועלי-ציון.

ירושלים (ימ"א) דאס דורופ-ביוראָ פון ציוניסטישער ארבייטס-פארטיי "התאחדות" האט בעשלאסען צונויפצורופען איהר 5. קאנפערענץ קיין פרייבורג (דייטשלאנד) אויף דעם 20. אויגוסט ה. י. די וועלט-קאנפערענץ פון די רעכטע פועלי-ציון וועט פארקומען דעם 18 אויגוסט ה. י. דער ארט פון דער קאנפערענץ איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

בלב קרוע ומורתח הננו מודיעים ע"ד האסון הגדול, שקרנו בהלקח מאתנו עטרת ראשנו, החסיד, המופלג בתורה וירא שמים

נ"ע יונה בר אברהם ז"ל באטשאו

בשנת החמשים ושמונה לחייו.
(גבאי דבית-החסידים דרדזמין)

התלויה תהי' היום יום א' כ"ד תמוז תרפ"ז בשעה 12 בצהרים מבית-האבל רחוב פאדזשעטשנא 29. המודיעים בצער עמוק ובאבל קודר:
ביה"חס דרדזמין, נובומיסקה 4.

דער קאלאניאל-קליינהענדלער-פעראיין צעגיעלניאנא 15, מאכט דערמיט בעקאנט אלע איהרע מיטגלידער, אז עס איז שוין ארויס דער — — — צענניק № 9 בעשטעטיגט דורך דעם ליכטע-אמט. און דערמיט ווערט דער צענניק № 8 ערקלערט פאר אונגילטיג.
די פערוואלטונג.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
9 קאנסטאנטינאווסקא 9 טעלעפ. 27-81
ספעציעלער קורס פאר שטאמלער.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.
נעהמט אויך אן אין לעססניצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאכמ. 1616

א לאנגיעהריגער פראקטיצירטער קויפמאן
אין דען רייכסטען הויזער גוט פערטרויט זוכט איינצוגען קאפיטאליסטען אום איין גארן-געשעפט איינצוריכטען. אפערטען אן דיזעס בלאטט אונטער נאמען "פראקטיצירטער קויפמאן".

Dr. M. Goldfarb
זאוואדזקא 18. טעלעפאן 53-19.
הויט- האר- און געשלעכטסקראנקהייטען
נעהמט אן פון 9—12 פארמ. און 5—8 אווענד.
פאר אונבאמיטעלטע — פרייזען ערמעסיגט

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז. | פילהארמאניע-זאל נארוטאוויטש נומ. 20.
מיטוואך, כ"ז תמוז, דעם 27-טען ה. ח. 8.30 אין אווענד, קומט פאר
א גרויסער מיטינג
א. ד. ט.:
דער 15-ער ציוניסטישער קאנגרעס און די פראבלעמען פון ארץ-ישראל-אויפבוי.
מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די מיטגלידער פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט פארזיצענדער פון צ.ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען ח' ל. לעווייטע (ווארשא), דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט אג' דער בעק. ציונ. עסקן און שריפטשט. ד"ר מ. הינדעס (ווארשא)
בילעטען זיינען צו בעקומען אין ציוניסטישער ביורא (צעגעלניאנא 4) אג' ביי ח' מ. ח. גודין (נאוואמיעסקא 15).

Dr. med. Braun
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און וועגערישע קראנקהייטען און מענער שוואכע.
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)
23 פאלודניאווא 23
טעל. 40-26
נעהמט אן פון 9—11 און פון 5—8 אוונט

Dr. Różaner
ספעציאליסט פאר הויט-וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.
היילונג מיט קווארץ-שטראהלען און דיאטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza)
טעל. 28-88.
צוריקגעקעהרט
פון 8—10, 5—8. פרויען 8—4.
א'עקסטרע ווארטע-זאאל פאר פרויען.

טעגליך פאקען-זעצען
ווי אויך מיט שוויצדעספעטעס
St. Felczer
B. JOSKOWICZ
פאלנאצנא Północna 4 טעל. 41-86
נעמט אן טעגליך פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאכמ.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43. — טעל. 41-32
איז צוריקגעקעהרט.
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און מענער-שוואכע קראנקהייטען. היילונג מיט קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל)
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד.

Dr. med. Feldman
פרויען-ארצט און אקושער
נעמט אן פון 6½—3½
Cegielniana 46, tel. 32-88.

הילפס-פעראיין "תומכי אורחים" פאמארסקא 18
היינט און מארגען קען מען זיך פערשרייבען אנטייל צו נעמען
אין דינסטאג'דיגען אבצייכנונגס-טאג לטובת "תומכי אורחים"
יוגענד פערשרייבט אייך מאסענווייז!
אונטערשטיצט די אומזיסטע קוך!

ארץ ישראל נאך דער קאטאסטראפע.

שכם זעהט אויס ווי נאך א כאנאנאדע.—תל-אביב שיקט ברויט פאר הונגעריגע אין שכם.—בצלאל-שולע און אנדערע יוד. אינסטיטוציעס אין ירושלים בעשעדיגט

די ערשטע בריוו פון די לאדזשער אין ארץ ישראל.

די פאסט-קאמוניקאציע מיט ארץ-ישראל, וועלכע איז צוליב דער ערד-ציטערניש געווען אויף א צייט איבערגעריסען, איז שוין צוריק בעגיינט געווארען. א דאנק דעם האבען מיר די מעגליכ-קייט איבערצוגעבען אונזערע לעזער פרטים פון דער שרעקליכער קא-טאסטראפע, וואס האט געטראפען ארץ ישראל, לויט די בעשרייבונגען פון דער ארץ ישראל-פרעסע און פון פריוואט-טע בריוו, וועלכע זענען ערהאלטען גע-ווארען אין לאדז.

„הארץ" שרייבט פון שכם:

שכם זעהט אויס ווי נאך א פאגראם.

אדער בורגער-קריג. מעבעל און שטיקער מענשליכע קערפערס וואלגערן זיך ארום אין די גאסען. די לעבעדיגע זעהען אויך אויס ווי מתים, קיינער נעלטנגט נישט און שטוב. אפילו אין די הנוער, וואס זענען נישט איינגעפאלען בעת דער ערד-ציטערניש געהט אויך קיינער נישט אריין, ווייל מ'האט מורא, אז זיי קענען א ליאדע מינוט איינפאלען. די מענשען שלאפען אין די גאסען. דער גאנצער לעבענס-נערוו און שטאט איז אפגעשטארבען.

דאס געוויין און קרעכצען פון די גע-ליטענע איז ממש הארצרייסענד. דא ווייס א מוטער און בעוויינט איהר זוהן, און דארט זיצט א בעל-הבית אויף די חורבות פון זיין הויז, און וויל זיך דער-פון נישט אוועקרוהרען. ווען די פא-ליציאנטען פרובירען איהם טרייסטען און בעטען איהם אוועקצוגעהן, פערלאנגט ער, אז פריהער זאל מען אפזוכען פון אונטער די חורבות זיין משפחה. פון אלע זייטען הערט מען יאמערן און קלאגען: „די שטאט איז חרוב. מען זאגט פערלוירען".

צו די אלע צרות פעהלט אויס און שטאט לעבענס-מיטעל. דאס ברויט, וואס איז צוגעשיקט געווארען פון ירושלים, תל-כרם און תל-אביב איז גלייך פונאנדערגעטיילט געווארען צווי-שען דער הונגעריגער בעפעלקערונג.

די אלט-שטאט פון שכם איז פיל-שטענדיג פערניכטעט געווארען. קיין איין גאנצע הויז איז דארט נישט געבליבען. ס'איז ארויסגעשיקט געווארען א פליכט אויף דער גאנצער בעפעלקערונג פון שכם צו העלפען ארויסגראבען די אומגע-קומענע פון דער קאטאסטראפע.

עס איז א סכנה צו געהן אין גאס, ווייל מ'ווייס נישט, צי ס'וועט נישט פלוצלינג איינפאלען א הויז. אין פיל גאסען זענען אויסגעהאנגען געווארען מעלדונגען: „ס'איז פערבאטען ארויס-צוגעהן".

דער גרעסטער טייל פון די איינוואוי-נער זענען אין דער מיינונג, אז שכם קאן שוין נישט מעהר צוריק אויפגע-בויט ווערען. די נגלויבענע בעשטעהן על פי רוב פון מיטעל-קלאס און ארימע.

די הרוגים זענען אלע מוסולמענער. בלויז איין קריסט איז אוועק. פון די שומרונים געפונען זיך צווישען די טויטע

די לאגע פון די שומרונים איז א פערצווייפעלטע.

זייערע הייזער זענען אלע כמעט אלע איינגעפאלען, און זיי וואוינען אין פאלאטקעס. הערבסט בעקלאגען זיי זיך, אז זיי געהן ממש אויס פון הונגער, זיי זוכען אלע צוזאמען און בעטען מיט ביטערע טרערען דאס אונגליק. דאס ברויט, וואס דער תל-אביב'ער שטאט-ראט האט צוגעשיקט פאר די געליטענע אין שכם, האט דא געמאכט א זעהר גע-מען איינדרוק. די אנגעזעהענע פון שכם האבען געבעטען פערעפענטליכען, אז זיי דריקען אויס זייער טיפסטען דאנק דער יודישער בעפעלקערונג פון תל-אביב, וועלכע האבען די ערשטע זיי גע-האלפען אין דער עת צרה.

די ידיעות, וואס קומען אן פון ירושלים זענען אויך נישט קיין פרעה-ליכע.

דער מעכנישער אינסטיטוט פון דער יודישער אינזשענירשאפט איז פולשטענ-דיג רואינירט געווארען. אויך די „בצלאל" שולע האט געהאט גרויסע היזוקות.

אין דער ישיבה „חיי עולם" זענען על פי נס ניצול געווארען 40 בחורים מיט זייערע מלמדים פון א זיכערן טויט".

אויך די שעהנע בנינים, און וועלכע עס געפינט זיך די שולע פון פרל. לאנ-דוי איז שטארק בעשעדיגט געווארען. די שולע איז דעריבער פערמאכט געווארען.

אויך אין צפת און אין יריחו האט די ערד-ציטערניש אנגעמאכט געוואלדי-גע היזוקות. אין יריחו האט די ערד-צי-טערניש אנגעמאכט געוואלדיגע היזוקות. אין יריחו זענען צווישען אנדערע די הער-הרג'עט געווארען אנ'אינדישער מאהא-ראדזש מיט זיין פאמיליע, וואס איז אהערגעקומען אלס טוריסט.

די יודישע קאלאניעס

דאנגען די יודישע קאלאניעס האבען ווענוג געליטען פון דער קאטאס-טראפע. אבער אויך דא און דארט האט מען געפיהלט די ערד-ציטערניש. אזוי איז אין נחלת יהודה ביי ראשון לציון איינגעפאלען א וואנד, דורך וועלכע עס איז שווער פערוואונדעט געווארען די 12-יעהריגע טאכטער פון יודישען קאלא-ניסט הערשקאוויטש, אין דגניה ב' איז אנ'אלטע געבוידע איינגעפאלען, אויך אין נהלל און אין כפר-גדעון זענען אייניגע פאלאטקעס בעשעדיגט געווארען.

אין חברון איז דער חורבן נישט קיין פיל קלענערער ווי אין שכם. הונדערטער איינוואוינער זענען געבליבען אהן אהיים און אהן מיטלען צו לעבען.

וואס שרייבען די לאדזשער צו זייערע קרובים?

א חוץ די בעשרייבונגען פון דער פרעסע, האלטען מיר פאר נויטיג צו געבען אייניגע אויסצוגען פון פריוואטע בריוו, וואס זענען דא אנגעקומען פון תל-אביב. דער הונגער אינדוסטריעלער און אינזשעניער זאקען-פאבריקאנט אין תל-אביב, ה' באריס פרידמאן שרייבט צווישען אנדערען:

„ווען מיר האבען דערפיהלט די ערש-טע ערד-טרייסלען זענען מיר ארויס אין גאס, וועלכע איז שוין געווען פול מיט מענשען. די ערד-ציטערניש האט מען דא געפיהלט זעהר שטארק. אלע אין שטוב האט זיך געטרייסעלט, פון די שענק זענען ארויסגעפאלען אלע חפצים, אבער איצט פיהלען זיך אלע גוט' און בעריהיגט.

פרוי מרים מענענבוים און ה' יהודה מענענבוים, דער סעקרעטאר און דער תל-אביב'ער פאליציי שרייבען: תל-אביב איז על פי נס ניצול געווארען פון דער קאטאסטראפע. די ערד-טרייסלונג איז געווען א אונגעהויער שטארקע. א פנים, גיבען זיי צו, אז נאר דער גוטער צעמענט פון „נשר" האט געהאלפען און נישט געוואלט זיך אונטערגעבען די ערד-ציטערניש. פאר אלעמען איז נען האט זיך די ערד צעברוכט און נש וואלדשוועקט.

קיין איין הויז איז נישט איינגעפא-לען אין תל-אביב. בלויז אין איינינע הייזער זענען דא שפאלטען, וועלכע וועל-לען אבער בקרוב ווערען געבראכט אין ארדנונג.

דער תל-אביב'ער שטאט-ראט האט תיכף נאך דער ערד-ציטערניש בעשלאס-סען ארויסצושיקען

ברויט פאר די געליטענע אין שכם.

די בריוו-שרייבער גיבען אבער צו, אז די ערד-ציטערניש האט אין זיי נאך מעהר פערשטארקט די ליבע צו ארץ ישראל.

פרל. בארנשטיין שרייבט פון ירושלים: „די ערד-ציטערניש איז דא געווען א שרעקליכע. אין די ערשטע פאר שעה זענען אלע איינוואוינער ארומגעלאפען ווי צוזן קעפ, אבער גלייך דערנאך האט זיך די בעפעלקערונג בעריהיגט און יעדער איז זיך צוריקגעגאנגען אין זיין שטוב און זיך ווייטער פערנומען מיט זיין ארבייט".

געווארפען א באמבע אויף וואשינגטאנ'ס דענקמאל

און איז סחורה-לאגער פון אויטאמאביל-פאבריקאנט פארד.

לאנדאן, 23. יולי (אטע) פון בוענאס-איירעס מעלדעט מען, אז אין דער נאכט פון פרייטאג אויף שבת האבען נישט ענטדעקטע טעראריסטען געווארפען א באמבע אויפ'ן דענקמאל פון פרעזידענט וואשינגטאן. דער דענקמאל איז איינגאנ-צען צעשמעטערט געווארען. קיין מענשליכע קרבנות זענען נישט געווען. א צוויי-טער באמבען-אטענטאט איז פארגעקומען אויף דעם הויז, וואו עס געפינט זיך די פערטרעטונג פון דעם אויטאמאבילען-פאבריקאנט פארד.

ענטדעקט די בעהעלטעניש פון לעאן דאדע

פאריז, 23. יולי (פאט) פון בויטעל מעלדעט מען, אז קיין נאמור, איז צוגעקומען אנ'אגענט פון דער פראנצויזישער פאליציי, וועלכער האט דארט ענטדעקט די מלינה, וואו עס בעהאלט זיך דער רעדאקטאר פון דער „אקסיאן פראנסעז" לעאן דאדע.

דעם גערוכטען רעדאקטאר איז אבער געלונגען צו אנטלויפען איידער עס איז אנגעקומען די פאליציי. איצט בעהאלט ער זיך ביי זיינס א פריינד אין א שטעטעל הינטער בריסעל.

קאנגרעס פון די עסטרייכישע ס. ד.

בעראט זיך וועגען די ווינער געשעהענישען.

וויען, 23. יולי (א.ט.) דעם 23 יולי איז פארגעקומען דער קאנגרעס פון די עסטרייכישע סאציאל-דעמאקראטען. די בעראטונגען זענען פערטרויליכע. אויפ'ן סדר-היום שטעהען די לעצטע געשעהענישען אין וויען און וועגען פער-שטארקען די השפעה פון די סאציאל-דעמאקראטען, אז אנ'אונטערגעארדנעטע גרופע זאלען נישט האבען קיין איינפלוס ביים איינארדנען דעמאנסטראציעס אד ביים פראקלאמירען א שטרייק.

נייע יודיש-ענגלישע מאנאטשריפט אין אמעריקא.

ניו-יארק (יט"א) דא איז ער-שינען דער ערשטער נומער פון נייעם יודיש-אמעריקאנישען מאנאטשריפט און דער ענגלישער שפראך „דער רעפ-לעקס". די צייטשריפט ווערט רעדאגירט דורך ד"ר מלמד. צו די מיטארבייטער פון נייעם מאנאטשריפט געהערען: ד"ר קאראלינג, ע. לונדמאן, לייא גלאסמאן, ד"ר גאלדבערג, פראפ. מעיען הוימער, ד"ר רייזין, א. ראוואווצקי און אנדערע.

א טראגעדיע פון א יודישען שיף-פאסאזשיר.

מעמעל (יט"א) אויפ'ן וועג צווי-שען טילזיט און מעמעל האט א קריסט בעת א מחלוקה ארויסגעווארפען פון דאמפער און טיפען דעם 25-יעהריגען יודישען יונגערמאן בערקאוויטש, וועלכער איז תיכף אראב צום גרונד. דער מערדער איז איבערגעגעבען געווארען אין רשות פון דער פאליציי.

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20.
נאסטראלעו פון די בעליבטע אמעריקאנער געסט
אננא און היימאן יאקובאוויטש
היינט זונטאג, דעם 24-טען יולי 9 אוו. ווערט געשפילט צום 2-טן מאל
גרויסע טעאטער-פיעסע וואס איז געשפילט געווארען איבער 300 מאל אין ניו-יארק
איהר גרויסער סוד
לעבענסבילד אין 4 אקטען מיט געזאנג פון זאלאטארעווסקי
רעזשיסירט דורך היימאן יאקובאוויטש
הויפט-ראלן: גינא—א. יאקובאוויטש, פראפ. זיידעל—ה. יאקובאוויטש.
מארגען מאנטאג, ד. 25/7 9 אוו. גרויסע פאפולערע פארשטעלונג
פון 80 גר. ביז 2.50
דער גאט פון ליבע לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג
און טענץ פון ש. שטיינבערג. רעזשיסירט דורך היימאן יאקובאוויטש
הויפט-ראלן: מני — א. יאקובאוויטש, סיימאן — ה. יאקובאוויטש.
צום שלוס א קאנצערט-אבטיילונג מיט'ן אנטייל פון די ליבלינגע
אננא און היימאן יאקובאוויטש
דינסטאג, ד. 26. יולי 9 אוו. אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום צו ביליגע פרייזן
די גרינע כלה לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון סיגאל.
רעזשיסירט דורך היימאן יאקובאוויטש.
הויפט-ראלען: גאלדעלע—א. יאקובאוויטש, זעליג—ה. יאקובאוויטש.
עס נעמט אנטייל פרויען: ביזמאן, מאכאראווסקא, פאדערמאן. מענער אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, צוויליך.
רעזשיסער-פיהרער: בעזמאן. בינע-לייטער: מאכאראוויטש.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

די מיליץ פון „שוץ-בונד" ווערט נישט אבגעשאפט.

וויען, 23. יולי (פאט) דער וויענער שטאט-ראט האט אבגעווארפען די פאדערונג פון די קריסטליך-סאציאלע אבצושאפען די שטאטישע מיליץ, וואס איז ארגאניזירט געווארען בעת די אונרוהען אין וויען.

צבי כהן, געוו. „טאגעבלאט" מיטארבייטער,

בעקומט אין אמעריקא דעם טיטול ד"ר פילאזאפיע.

דער יודישער שריפטשטעלער און זשורנאליסט ה' צבי כהן, וועלכער איז א רייהע יאהרען געווען מיטארבייטער פון „לאדזשער טאגעבלאט", — האט, ווי מען שרייבט אונז פון ניו-יארק, בעקומען פון „דראפסי קאלעדזש" דעם טיטול ד"ר פילאזאפיע.

ד"ר צבי כהן האט אנגעשריבען א דיסערטאציע איבער דער "ענטוויקלונג פון דער קאראאימישער הלכה" אין פערגלייך מיט דער „רבני'שער הלכה".

דאס בוך, געשריבען אויף דער ענג-לישער שפראך, איז א נייע פארשונג אויפ'ן געביט פון די קאראאימער, לויט נייע קוועלען אין מאטעריאלען. ס'ווערט דא צום ערשטען מאל פעסטגעשטעלט, אז די קאראאימער האבען הלכות, דאס הייסט א תלמוד, אזוי גוט ווי מיר האבען; אז זיי האבען זייערע דינים און הלכות בענוצט פון אונזערע און, אז וואס א דור שפעטער, אלץ מעהר האבען זיי זיך דערנעהנטערט צו דער רבנישער הלכה. ווייטער ווערט אין דעם בוך בע-וויזען, אז מיט עטליכע הונדערט יאהר פאר ענן, זענען שוין געווען קאראאימער און נישט ווי די אנגענומענע מיינונג איז, אז ענן איז דער גרינדער פון דער קאראאימער סעקטע. ענן האט געגרינ-דעט א סעקטע, וועלכער האט זיך גע-רופען נאך איהם „ענניסטען" און זיי האבען געפיהרט א קאמף מיט די קארא-אימער אין אפילו ענן'ס תלמידים און אנהענגער האבען נישט אין גאנצען אויסגעפאלגט ענן'ס לעהרע. עס ווערט אויך נאכגעוויזען יעדער הלכה פון ענן'ען פון וועלכע רבנישע קוועלען ער האט זיי גענומען.

מיר ווינשען אונזער חשוב'ען פריינד און מיטארבייטער פיל ערפאלג אין זיין ווייטערדיגער ליטערארישער און וויסענ-שאפטליכער ארבייט!

דער פרייטאג'דיגער שלאקס-רעגען

פרייטאג צונאכטס איז אין לאדז און א רייה שכנות'דיגע שטעט ווי זגערזש, אלעקסאנדער, קאלישי, צדוניה א גע-וואלטיגער שלאקס-רעגען, בעגלייט פון אפטע בליצען און דונערן, וואס האבען אנגעמאכט פיל שאדענס אויף די פעל-דער. אין איינינע דערפער זענען אויס-געבראכען שרפות. אין לאדז גופא זע-נען די ברוקען פון איינינע גאסען, בעזונדערס אין באלוט, בעשעדיגט געווא-רען.

שפאלטונג צווישען שטרייקענדע טריקאטאזש-ארבייטער.

(אז) צוליב דער הארטנעקיגער האל-טונג פון די טריקאטאזש-פאבריקאנ-טען אינ'ם שטרייק פון זייערע ארבייטער, איז געקומען אויף דער פערזאמ-לונג פון די טריקאטאזש-ארבייטער גע-קומען צו א שפאלטונג צווישען די שטרייקענדע. א גרויסער טייל האט פערלאנגט צו ליקווידירען דעם שטרייק.

אויסוואורף פערגוואלדיגט א פ"וי אין א וואלד.

געלעכען 5 פארטאגס, בעת די פויער-טע קאזשימיערזש סאבטשאק פון דארף זאפיוווקא אינטער לאסק איז צורי-גאנגען דעם דארטיגען וואלד אנג אויף איהר פון הינטערווילעכס אנגעפאלען עפעס א אויסוואורף און זי פערגוואל-דיגט. דערויף איז ער אנטלאפען און אונבעשטימטער ריכטונג.

ארעסטירט א געפעהרליכען אלפאנס

(פ) קיין לאדז איז מיט א געוויסער צייט צוריק געקומען א געוויסער י. פאפיאנאווסקי, וואס האט זיך בעקענט מיט דער גאסען-פרוי י. רעדקאווסקא און זי געצוואונגען אפצוגעבען איהם דאס גאנצע פערדינסט איהרס פון פרא-סטיטוציע. אינ געלעגענהייט האט ער איהר געדראהט מיט'ן טויט. דאס וועלכע האט ער אויך געטאן מיט א צווייטער גא-סען-פרוי, וועלכע האט אבער וועגען דעם געמאלדען דער פאליציי. דער פו-ליגער אלפאנס, דערוואונדערנדיג זיך וועגען דעם, האט זיך כמדר אויפגעהאל-טען פון דער זילבערהייט-מיטעל. די מעג איז דער פויגעל אבער צופעליג ארעסטירט געווארען.

וואס איז בילבער קינא, צי הייל-אנשטאלטען?

שטורמישע זיצונג אין מאגיסטראט.

(פ) אויף דער פרייטאגדיגער מאגיס-טראט-זיצונג האט לאווניק קרושעווסקי אריינגעטראגען א פארשלאג צו אנוויינ-דען 60 זל. פאר'ן רעמאנט פון דעם שטעטישען קינא. וועגען דעם פארשלאג זענען שארף ארויסגעטרעטען די לאוו-ניקעס אלעקסאנדער יאגעל און קאושי מיערשטשאק אנוויינעטרין, אז קודם כל דארף דער מאגיסטראט בעשטימען 5000 זל. פאר א שווינדזוכט-אמבולא-טאריום, וואס איז פיל וויכטיגער. נישט קוקענדיג דערויף איז דער פארשלאג פון לאווניק קרושעווסקי דורכגעגאנגען.

„לאקאפאר" אין א נייעם לאקאל.

דאס פערגנינגנס-ביורא „לאקאפאר", וואס האט זיך געפינען אויף אנדזשעיע 11 איז איצט איבערגעטראגען געווארען אין נייעם לאקאל, פעטרקאווער 107.

שטיצע פאר די פאמיליעס פון רעזערוויסטען.

(פ) די ארמיינקאמאנדע מאלט האט בעקומען א פעראורדנונג צו רעגי-סטרירען די פאמיליעס פון רעזערוויס-טען, וואס האבען רעכט אויף צו בעקומען אונטערשטיצונגען פאר דער צייט פון די 4 וואכענדיגע מיליטער-איבונגען. די גרויס פון דער שטיצע וועט בעשטימט ווערען אין דער פעראורדנונג, וואס זאל זיך די מעג בעוויזען אין „דזענניק אוסטאוו".

פון יודישען טעאטער.

די נעכטיגע פרעמיערע „איהר גרוי-סער סוד", וואס איז אויפגעפיהרט גע-ווארען דורך די געסט אנא און היימאן יאקובאוויטש, איז ארויס מיט א גרוי-סען ערפאלג. היינט ווערט די פרעמיע-רע ווידערהאלט, מארגן, מאנטאג ווערט דורך אנא און היימאן יאקובאוויטש גע-שפילט „דער גאט פון ליבע", וואס האט אזוי שטארק אויסגענומען ביים הויגען פובליקום. נאך דער פארשטעלונג קומט פאר א קאנצערט-אבטיילונג, אין וועלכער עס בעטייליגען זיך די געסט אנא און היימאן יאקובאוויטש.

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָהן פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

גאַרנישט לערנען, גאַרנישט פערגעסען.

מען וויל ביי אונז אין פוילען גאַרנישט לערנען און גאַרנישט פערגעסען... אַם לייען איך אַז פּראָיעקט פון אַרבייטס-מיניסטעריום, וואָס וויל גראָונדעווען אַלע סאָציאַלע פערזיכערונגס-אינסטיטוציעס אין איין גרויסע צענטראַלע מלוכה׳שע אַנשטאַלט, אַז די דאָזיגע אַנשטאַלט דאַרף אויך נאָכצליד האָבען דאָס רעכט צו גרינדען אייגענע פאַבריקען און אַנדערע אונטערנעהמונגען.

פערשטעהט איהר וואָס דאָס הייסט? דריי און אַ האַלב מיליאָן מענשען זענען שוין היינט אין פוילען פערזיכערט אין פערשידענע אינסטיטוציעס און די דאָזיגע צאָהל וואַקסט פון טאָג צו טאָג. איצט שטעלט איך פאָר, ווי פיל געלדער עס ווערט יעדע וואָך זאַמלען אַזאַ צענטראַלע מלוכה׳שע אינסטיטוציע פון די פערזיכערטע, ווי פיל פאַבריקען און אונטערנעהמונגען זי וועט פון די געלדער קענען גרינדען און — וואָס דאָס וויכטיגסטע איז — ביי פיל מענשען אַזאַ אינסטיטוציע וועט דאַן קענען צונעהמען זייער פרנסה.

קיין געלד וועט נישט פעהלען, קיין שטייערן וועט מען, ווי ס׳איז דער שטייגער ביי אונזערע מלוכה׳שע אינסטיטוציעס, נישט דאַרפען צאָהלען, און קרעדיט וועט דאָך די רעגירונג, אויב נויטיג, אויך מוזען געבען. ווי אַזוי-זשע וועט דער פּריוואַטער אונטערנעהמער, צי פאַבריקאַנט קענען אויסהאַלטען די קאָנקורענץ פון דער מלוכה׳שער אינסטיטוציע?

מ׳איז האָט גאַרנישט געלערנט... נאָר וואָס האָט די „העכסטע קאָנטראָל-קאַמער" אַרויסגעגעבען אַ בעריכט וועגען דער רעוויזיע, וועלכע זי האָט דורכגעפיהרט אין דער „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָווע". די דאָזיגע באַנק איז אויך געגרינדעט געוואָרען מיט מלוכה׳שע מיטלען. קיין שטייערן האָט זי נישט בעצאָהלט, קרעדיטען פון דער רעגירונג האָט זי בעקומען אָהן אַ שיעור — און איצט האָט מען איהר געמוזט געבען אַזש אַ גענעראַל אַלס פּרעזעס, ער זאָל אַ ביסעל אָרדנונג מאַכען.

גראַבסקי האָט מיט דער „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָווע" געוואָלט פערניכטען די פּריוואַטע יודישע באַנק און היינט מוז זי אַזש אַ גענעראַל האָבען אַלס פּרעזעס.

צי זאָל מען שוין אפשר באַלד אויך צוגרייטען אַ גענעראַל פאַר די פאַבריקען און אונטערנעהמונגען, וועלכע דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום וויל לאָזען גרינדען דורך דער צענטראַלער מלוכה׳שער פערזיכערונגס-אַנשטאַלט?

* * *

וועהר צו זיין אַ רייכער יוד.

איוואַן קוטיסקער, דער ליטווישער יוד, וואָס האָט אין די אינפלאַציע-צייטען געמאַכט אַ גרויס פערמעגען אין בערלין, כאָטש ער האָט נישט געקאָנט שרייבען און לייענען, איז נעוויס נישט געווען קיין סימפּאַטישער מענש. פונם מיליאָנען-פערמעגען, כל-זמן ער האָט עס געהאַט, האָט קיינער גאַרנישט געהאַט נהנה געווען און אַמתע׳ניגסטען האָבען דערפון געהאַט יודען, כאָטש גאַנץ בערלין האָט זיך פשוט „די אוינען אַרויסגעגומען" מיט די שווערע ביליאַרדען, וועלכע יודען (שוין נישט קוטיסקער, נור — יודען!) פערדינען אינם פעראַרימטען דייטשלאַנד.

איבערינענס — ווען אַזוי וועמען איז דען סימפּאַטיש אַ מענש, וואָס פערשטעהט אין עטליכע יאָהר צו פערדינען זעהר אַ סך געלד, אויב דאָס אומגליק וויל, אַז דער מענש זאָל נאָר זיין אַ יוד? אַם די זינד, וואָס קוטיסקער איז געווען דוקא אַ יוד, האָט מען איהם נישט מוחל געווען און נישט בלויז מיט פערלוסט פון זיין גאַנצען פערמעגען האָט ער סוף-כל-סוף דערפאַר געמוזט בעצאָהלען, נור אויך מיט זיין לעבען.

פון פּראָצעס צו פּראָצעס האָט מען זיינט צוויי יאָהר געשלעפּט דעם רייך-געוואָרענעם יוד, ביז מען האָט איהם זיין געלד צוגענומען און שווער קראַנק געמאַכט. וואָלט דאָס אַלץ אפשר געווען בלויז „אויסגלייכענדע גערעכטיגקייט". ווען קוטיסקער זאָל טאַקי געווען האָבען געדרעהט און געשווינדעלט, ווי זיינע אַנקלאַגער האָבען איהם דאָס פאָרגעוואָרפען און ווי די אַנטיסעמיטישע דייטשע צייטונגען האָבען דאָס טאָג איין, טאָג אויס געפּויקט איינרעדען זייער עולם...

שטעלט זיך אָבער איצט אַרויס, אַז קוטיסקער איז קיין שום שווינדלער נישט געווען און אַז זיינע איינציגער חסרון איז געווען, וואָס ער איז געווען אַ ליטווישער יוד, וועלכער האָט דוקא אין דייטשלאַנד פערשטאַנען אַ סך געלד צו מאַכען.

די ברידער באַרמאַט האָבען פאַר אַט דעם זעלבען חטא געמוזט פּטור בעצאָהלען און בעצאָהלט האָט אויך איצט דערפאַר קוטיסקער מיט זיין לעבען.

מען פלעגט אַמאָל ביי אונז זאָגען: ס׳איז שווער צו זיין אַ יוד. דאָס ווערטעל מוז איצט געענדערט ווערען. אַ יוד אַניאָרימאַן, אַן אביון, אַן אייביג פערזאָרגטער און הונגעריגער איז היינט נישט שווער צו זיין. שווער איז היינט צו זיין אַ — רייכער יוד, האָט זיך געווים נעפּלערט איוואַן קוטיסקער, ווען מען האָט איהם גענומען אַוועקנעהמען זיין פערמעגען און מאַטערן זיך ביז צום טויט אין די דייטשע תפיסות.

דעפּוטאַט משה פראַסטיג.

די געבורט פון אַ נייעם יודישען ישוב.

די עכטע „קאָלומבוס׳עס מדינה". — מאַראַנען און ספרדים. — די נייע איינוואַנדערטע יודען אין קובאַ.

רייזע-נאָטיצען — פון ל. מרמר.

II.

די יודישע אימיגראַציע קיין קובאַ פון מזרח-אייראָפּאַ איז נאָך יונג. זי איז אַ קינד פונם אַמעריקאַנער קוואָטע-געזעץ פון יאָהר 1924.

קליינע גרופּען יודישע אימיגראַנטען האָבען זיך בעפונען אין קובאַ שוין אין יאָהר 1921. נאָר די ערשטע הונדערטער יודישע איינוואַנדערער האָבען קיין רגע נישט געטראַכט צו מאַכען קובאַ פאַר זייער היים, זי איז געווען פאַר יעדען פון זיי בלויז אַ סטאַנציע אין וועג, אַ וואַרט-זאַל, איבערצוכאַפּען דעם אָטעם ביז וואַנען ס׳וועט אָנקומען דער צוג קיין „אַמעריקאַ".

און וואָס שווערער ס׳איז געוואָרען דער אַריינפאָהר אין די פעראייניגטע שטאַטען, אַלץ גרעסער איז געוואָרען דער יודישער עולם אין דעם קובאַנער וואַרט-זאַל און אַלץ שטאַרקער איז געוואָרען זיין נויט: בעזונדערס אין דעם קוואָטע-יאָהר — 1924.

די יודישע עמיגראַנטען האָבען נישט בעוואָלט און נישט געקאָנט גלויבען, אַז די „קוואָטע" איז געקומען צו פערבלייבען און דער אַרענגאַנג אין די שטאַטען וועט נאָך ווערען שווערער. זענען זיי געזעסען אין קובאַ און געוואַרט אויף אַ „נס". ס׳זאָל ווייך ווערען דאָס האַרץ פון דעם אַמעריקאַנישען אַנטי-עמיגראַציע-פּרעה און ס׳זאָלען זיך ווידער עפענען די פאַר מאַכטע טויערן. אַנדערע האָבען געגלויבט, געהאָפט, אַז זייערע קרובים, אָדער דער יודישער כלל, וועט געלינגען אויסצוווירקען דעם אַריינקום פון די וואָס שטייען אין קובאַ ביים ראַנד פונם אָפּגרונד.

נאָר קיין נסים געשעהען נישט היינטיגע צייטען, ס׳האָט אויך נישט געהאָלפען אַ טייל פערצווייפעלטע יודישע עמיגראַנטען דאָס פערלייקענען זייער שטאַם און זיך אויסגעבען פאַר דייטשען. זייער ענדערען דעם יודישען נאָמען האָט נישט געענדערט זייער עמיגראַנטישען שלימזל, זיי האָבען בלויז אַרויסגערופען געלעכטער ביי דעם פּראָפעסט פון דעם דייטשען קאָנסול.

די גרויסע נויט פון די אין וואַנשטעגעבליבענע יודישע מאַסען אין קובאַ האָט דערגרייכט אַמעריקאַ. די אַמעריקאַנער יודישע צדקה-אַנשטאַלטען זענען דאַן געקומען די עמיגראַנטען צו הילף אויף זייער פילאַנטראָפּישען שטייגער. נאָר מיט צדקה בלויז מען נישט קיין פאָלק, איז שוין בעזאָגט געוואָרען מיט טויזענדער יאָהרען צוריק. דעם גרונדשטיין פאַר אַ געזעלשאַפטליכען יודישען לעבען אין קובאַ האָט געלעגט די נעגענזייטיגע הילף, דער פון יענער זייט ים מיטגעבראַכטער שטראַם פון סאָציאַלער און קולטורעלער ענערגיע.

גראַד אין דער צייט פון דער העכסטער נויט, אין יולי 1924, איז געשאַפען געוואָרען די ערשטע יודישע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציע, דער „צענטראָ העברעאָ".

אַ קליינע קולטור-סעקציע איז שוין אויך געווען פריהער. נאָר איהר שפּראַך איז געווען רוסיש. ס׳האָט זיך אַפּילו געפונען אַזעלכער, וואָס האָט פּראָפּאָגירט יודיש, נאָר אַזעלכע וואָס ווען, זענען אָפּגעפאָהרען פון קובאַ אַ טייל עמיגראַנטען, די „יאָהריגע", וואָס האָבען געהאַט זיין אַריינצוקומען אין די פעראייניגטע שטאַטען, און די קולטור-סעקציע איז בטל געוואָרען.

אַ צווייטער פּרוב פון די עמיגראַנטען זיך צו אָרגאַניזירען, איז געווען אַרום אַן׳אָוונט-שול. נאָר ערשט דער יודישער קולטור-צענטער, אָדער „צענטראָ העברעאָ" איז געוואָרען די אָפיציעלע אָנערקענטע יודישע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציע פון קובאַ.

מזל, זיי האָבען בלויז אַרויסגערופען געלעכטער ביי דעם פּראָטעסט פון דעם דייטשען קאָנסול.

דער „צענטראָ העברעאָ" האָט נישט געקריגען קיין שטיצע פון די אַמעריקאַנער אינסטיטוציעס, וואָס האָבען געטאָן צדקה אין קובאַ. פון זיינע אייגענע אומגעפעהר 300 מיטגלידער, האָבען העכסטענס 50 געצאָהלט שטייער. דער איינ-טראָג פון אונטערנעהמונגען איז געווען קליין, און דאָס צאָהלען 60 דאָלאַר אַ מאָנאַט דירה-געלד איז געווען זעהר שווער. בפרט אַז די אַרבעטער, דער סאַמע ענערגישער עלעמענט, איז נישט בעווען שטאַרק פּראָאינטערעסירט אויפצוהאַלטען אַ פּאַרטיי אינסטיטוציע, וואָס האָט זיי נישט בעפרידיגט נישט גייסטיג און נישט מאַטעריעל.

אַזוי ווי צום „צענטראָ העברעאָ" האָבען געהערט סיי פּראָלעטאַרישע און סיי בירגערליכע עלעמענטען, סיי לינקע און סיי ציוניסטען און סתם יודען, האָט זיין קולטור-טעטיגקייט געמוזט זיין אַן׳אומפּאַרטייאישע, אַ פּאַרעווע. האָט מען אויך זיינע קעסטעל-אָוונטען דעבאַטירט בלויז אומפּאָליטישע פּראַגען (וועגען דער שוואַרצער און ווייסער ראַסע, וועגען גאָט א.ד.ג.), די ביבליאָטעק און דאָס לייענצימער זענען געווען זעהר אָרים. די בילדונג איז בעשטאַנען בלויז אין לערנען ענגליש און שפּאַניש.

די פּראָלעטאַרישע און בירגערליכע עלעמענטען אין „צענטראָ העברעאָ" האָבען לאַנג נישט געקאָנט אויסזען צוזאַמען, די ריבונגען און צוזאַמענשטויסען צווישען די ביידע געגנערישע שיכטען זענען געוואָרען אַלץ אָפטער, ביז ס׳איז געקומען (סוף יאָהר 1925) צו אַן׳עפענער שפּאַלטונג. זינט יענער צייט גרופּירט זיך דער בירגערליכער עלעמענט אַרום „צענטראָ איזראַעליטאַ", און דער פּראָלעטאַרישער אַרום „יודישען קולטור-פעראיין".

ה׳ פעדער וואַלבע, דער געוועזענער פּיהרער פון „צענטראָ העברעאָ" און איצטיגער פּ׳רעזידענט פונם בירגערליכען „צענטראָ איזראַעליטאַ", האָט מיר גע-שילדערט אָט די שפּאַלטונג, איהרע אורזאַכען און רעזולטאַטען, אַזוי:

די ראַדיקאַלען און די ציוניסטען האָבען זיך פערהאַלטען איינע צו די אַנ-דערע, ווי צוויי בעזונדערע פעלקער, נאָר אין שטאָט האָט מען זיי אַלעמען בעטראַכט פאַר קאָמוניסטען. ער, ווידער, פעדער, האָט די אַמביציע צו פעראייניגען אַלע יודען אין קובאַ (ספרדים, מזרח-אייראָפּעאישע און אַמעריקאַנער) אין איין צענטער. ער גלויבט, אַז 10,000 יודען נאַטוראַליזירטע אַלס בירגער פון קובאַ קאָנען בעאיינפלוסען דאָס פּאָליטישע לעבען פון האַוואַנאַ. צוליב דעם צוועק פון פעראייניגען אַלע יודען האָט ער, פעדער, איינגעלאַדען אַן׳אַמעריקאַנער יודען, מ״ר בליס, צו ווערען פּרע-זידענט פונם „צענטראָ העברעאָ". מ״ר בליס האָט באַלד צוזאַמענגערופען אַ מי-טינג פון אַמעריקאַנער יודען און אַרויס-געלאָזען אַן׳אויפרוף פאַר אַ פעראייני-גונג פון אַלע יודען אין האַוואַנאַ. דער אויפרוף האָט זיי געערופען נישט אין עמיגראַנטישען „צענטראָ העברעאָ", נאָר אין אַ נייעם פּלאַץ.

די מיטגלידער זענען נישט געווען צו-פרידען פון אָט דעם אויפרוף. ער אַליין, פעדער, גיט איצט צו, אַז ער האָט גע-מאַכט אַ טעות, וואָס ער האָט געגעבען מ״ר בליסען אַ פרייע האַנט. האָט יענער געשלאָסען דעם „צענטראָ העברעאָ" און געפיהרט צו דער גרינדונג פון צוויי בעזונדערע יודישע צענטערס.

נאָר לויט ווי די פיהרער פונם יודי-שען קולטור-פעראיין האָבען מיר דער-צעהלט, איז די מעשה געווען אַזוי:

אַ טייל בירגערליכע פיהרער פונם „צענטראָ העבראָ" האָבען געאַרבייט בסוד איהם צו רעאָרגאַניזירען, אָן די אַרבייטער און זיין פיהרערשאַפט. האָ-בען די אַרבייטער פּראָטעסטירט און נישט געלאָזען קיין זיצונגען דורכפיהרען פון בירגערליכען מליגעל אין לאָקאַל פון צענטער. האָט מ״ר בליס דאַן אויפגע-האַנגען אַ שלאָס אויפן טיר, און אין אַ קורצער צייט אַרום ווידער אויפגעעפענט די זעלבע אינסטיטוציע אונטער איצטי-גען נאָמען „צענטראָ איזראַעליטאַ".

אַלענפאַלס זענען איצט ביידע שיכ-טען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין קובאַ אָרגאַניזירט אין בעזונדערע קערפּערשאַפטען. נאָר בעת דער בירגערליכער עלעמענט אין „צענטראָ איזראַעליטאַ" קריגט די פולע שטיצע פון „האַיאַס" און אַנדערע אַמעריקאַנער פילאַנ-טראָפּישע אַנשטאַלטען, איז דער קולטור-פעראיין פון די יודישע אַרבייטער אָנ-געוויזען בלויז אויף די מעגליכקייטען פון די אָרימע מאַסען אין האַוואַנאַ.

עס איז דערפאַר צו בעוואונדערן, וואָס פאַר אַ רייכע לעבעדיגע טעטיגקייט דער „יודישער קולטור-פעראיין" האָט ענטוויקעלט, נישט געקוקט אויף זיין שווערער כראָנישער מאַטעריעלער נויט.

די צעצווייאונג פון „הבימה"

פון ד״ר א. מוקדוני

מיט אַ קורצער צייט צוריק האָב איך געגומען אַמאָל אין אַ דעבאַטע וועגען דער „הבימה" און אין דעם אייגענעם נגס-וואָרט צו דער דעבאַטע האָב איך אָנגעוויזען אויף עטליכע „קראַנק-הייטען" פון דער „הבימה".

ראשית: האָט די „הבימה" צוויי טרופּעס, ביי יעדער אויפפיהרונג געהט אַרום אַ האַלבע טרופּע ליידיג; שפּילט מען דעם „המבול" זענען פריי ראַווינאַ, בנימין צמח׳ס, גאַלדין, מעלטסקין און אַ צענדליג ווייניגער וויכטיגע אַקטיאָרען. שפּילט מען דעם „אייביגען יוד" זע-נען פריי ח. גראָבער, בנימין צמח, מעטש קין און מעהר ווי צענדליג אַנדערע אַקטיאָרען. שפּילט מען „יעקב׳ס חלום" זענען צוויי דריטעל אַקטיאָרען פריי. בלויז אין „הדבוק" איז דער גרעסטער טייל פון דער טרופּע פערנומען און אַפילו דאָ איז אויף יעדער הויפּט-ראָלע פאַרהאַן צוויי שוישפּילער.

ביי דעם קליינעם רעפּערטואַר, וואָס די „הבימה" האָט דערווייל, קומט אויס, אַז די שוישפּילער האָבען פאַר די צעהן יאָהר, וואָס די „הבימה" עקזיסטירט, געהאַט בלויז צוויי, אַרער העכסטענס דריי ראָלען, פון צוויי-דריי ראָלען און משך פון צעהן יאָהר קענען שוישפּי-לער נישט וואַקסען. אַזאַ אַרטיסטין, ווי ראַווינאַ האָט פאַר צעהן יאָהר גע-קענט מאַכען בלויז צוויי ראָלען און בע-דאַרפט האָט זי שפּילען שוין אַ פּאָר טויז ראָלען. אַזאַ אַרטיסטין ווי ס. גראָבער האָט איין וויכטיגע ראָלע אין „המבול" און אַ קלענערע עפּיזאָדישע ראָ-לע אין „הדבוק". אַזאַ אַרטיסט, ווי מעטסקין האָט סך-הכל איין ראָלע און גאַנצען רעפּערטואַר ((דער גולם אין „הגולם"). אַזאַ אַרטיסטין, ווי גאַלדין האָט איין ראָלע אין „יעקב׳ס חלום". און אַזאַ אַרטיסט, ווי בנימין צמח האָט אין גאַנצען איין קליינע ראָלע אין גאַנצען רעפּערטואַר.

אויף אַ ראָלע דאַרף אַן׳אַקטיאָר פון „הבימה" וואַרטען יאָהרען, ווייל אויף יעדער ראָלע זענען דאָ דריי-פיר קאַנ-דידאַטען.

ביי אַזאַ צושטאַנד קענען זיך נישט ענטוויקלען פריי און אויסוואַקסען ווי געהעריג די בעסטע שוישפּילער.

די „הבימה" האָט צוזאַמענגעשטעלט שוי-שפּילער פאַר צוויי טרופּעס.

און איך האָב דאַן געזעהען דעם איינ-ציגען אויסוועג אין דעם, אַז די „הבימה" זאָל צוטיילט ווערען אין צוויי טרופּעס. דאָס איז דער נאַטירליכער און דער איינציגער אויסוועג. זי האָט סיי-ווי צוויי טרופּעס, וואָס שפּילען בעזונדערע עמוד.

אַחוץ דעם האָב איך אָנגעוויזען אויף מאַטעריעל אונמעגליך צו אויסהאַלטען אַזאַ גרויסע טרופּע, אַפילו ביי דעם גרעכטען מאַטעריעלען ערפאָלג.

איך ווייס נישט נאָך אַ טעאַטער, וואָס זאָל האָבען עטליכע דריטעל אַקטיאָ-רען, אַ חוץ אַ צענדליג אַנדערע נויטיגע טעאַטער-מענשען.

אין מאָסקווא האָט מען נעת-נבערט. אין הונגערען קענען צוזאַמען מעהר מענשען, פּערקעהרט און אַ גרעסערער קאָמפּאַניע איז לייכטער צו הונגערען. אָבער לעבען און אַרבייטען קען אַ טעאַ-טער נישט מיט אַזאַ גרויסע מחנה מענ-שען.

דאָס זענען, אַזוי צו זאָגען, די טעכני-שע סבות, וואָס מוזען פיהרען צו דער צעצווייאונג פון דער „הבימה".

אַ חוץ די דאָזיגע סבות איז דאָ נאָך אַ סך אַ וויכטיגערע סבה, וואָס מוז פון אין „הבימה" מאַכען צוויי „הבימה׳ס":

די „הבימה" איז איין איינציגער טעאַ-טער אויף דער גאַנצער וועלט. קיין אַקטיאָר האָט נישט וואוהין צו אַוועקגע-הען און קיין אַקטיאָר קען פון ערגיץ נישט קומען. די אַלטע אַקטיאָרען, וואָס דער גורל האָט זיי איין מאָל פערבונ-דען מיט דער „הבימה", וועלען מ׳זען זייער גאַנץ לעבען דאָ זיך עלטערן. און אין צעהן-פופצען יאָהר אַרום וועט זי אַוועק פון דער וועלט און וועט אַפילו קיין יורש נאָך זיך נישט לאָזען.

קיין נייע, פרישע שוישפּילער וועלען נישט צוקומען און די אַלטע וועט נישט זיין וואוהין צו אַוועקשיקען. עס איז אַן׳ענגע טעאַטער-געטאָ, און וועלכער מען קען דערשטיקט ווערען.

דאָס איז די גרויסע טראַגעדיע פון איין-איינציגער טרופּע.

פאַר אַזאַ טראַגעדיע איז געשטאַנען דער מאָסקווער קאַמער-טעאַטער. ווען ער האָט אַנגעאַרבייט 15 יאָהר, האָט ער דערזעהען, אַז זיינע אַקטיאָרען על-טערען זיך, קיין נייע קען מען נישט צו-ציהען, קיין אַלטע קען מען נישט אַוועק-שיקען, און אַזוי וועט זיך דער טעאַטער עלטערן און וועט שטאַרבען. געשעהען אַמאָל אַ טעאַטער און ער האָט געלעבט און געשטאַרבען און קיין זכר נאָך זיך נישט געלאָזען.

סטאַניסלאַווסקי האָט עס איינגעזעה-הען און ער האָט זיך גענומען בויען סטודיאָס נעבען זיין טעאַטער. פון די סטודיאָס זענען אויסגעוואַקסען דריי יונגע טעאַטערס, קונסטלעריש יורשים.

די „הבימה" קען נישט שאַפען קיין סטודיאָס מיט יונגע אַקטיאָרען, וואָס זאָלען און דער צוקונפט אַנהאַלטען די קונסטלערישע טראַדיציעס זיינע.

די „הבימה" מוז אַזוי אַרום פון זיך אַליין שאַפען צוויי טעאַטערס. און צוויי טעאַטערס וועלען קענען זיך אַריינגרייסען איינציגע יונגע, נייע קרעפטען און וועלען בויען מיילען אפּפרישען.

אַגב, ווערט איינעם מיאוס אין איין טרופּע, געהט ער צו דער צווייטער. ער האָט אַ שטיקעל ברירה און דאָס איז זעהר, פיל פאַר אַ קונסטלער.

דאָס איז אַוודאי פון דער איינצלהייט צו דער דעבאַטע וועגען דער „הבימה", וואָס איך האָב געהאַלטען.

מעגליך, אַז איך בין געווען אַ שטיקעל גורם צו דעם, וואָס איז פאַר-געקומען איצט אין דער „הבימה". אויב יאָ, בין איך גרייט צו נעמען אויף זיך די פולע פעראַנטוואָרטליכקייט, וויבאַלד לויט מיין מיינונג איז די צעצווייאונג ממש אַ רעטונג פאַר דער „הבימה" און פאַר איהר ווייטערדיגער ענטוויקלונג.

איך גלויב אָבער נישט, אַז די אַרויס-געזאָגטע מיינונגען פון מיין ווענינקייט האָבען גורם געווען צו דער צעצווייאונג פון דער „הבימה".

די „הבימה" איז שוין געקומען קיין אַמעריקאַ אַ האַלבשפּאַלטענע, אַ צערי-סענע און אַ צעהדערטע.

און איבערהויפּט איז נישט ריכטיג וועגען די רעדערייען וועגען דעם צעשטע-רענדיגען כח פון אַמעריקאַ. גאַריש און נישט מיר זענען די פּראַווען וועגען דעם „נסיון" פון אַמעריקאַ.

אַמעריקאַ איז דאָ נאָר די נשמה שולדיג.

די „הבימה" איז געקומען קיין אַמע-ריקאַ אַ צעריסענע.

און די צעריסענקייט, מיט וועלכער די „הבימה" איז געקומען, שטאַמט פון דער גאַנצער טראַגישער לאַגע פון „הבימה", אויף וועלכער איך האָב אָנגע-וויזען.

און יעדער עלטער טעאַטער-מענש דאַרף עס אָנגעזעהען.

און „הבימה" איז געווען אַ שוישפּילער-נער הונגער נאָך ראָלען, אַלע האָבען גע-וואָלט שפּילען. קיינער איז נישט זאַט געוואָרען מיט די צוויי ראָלען פאַר צעהן-אַלט יאָהר. אין אויפפיהרונג האָט נישט געקענט אַנזעטיגען אַלע הונגעריגע אַקטיאָרען. אַלצעהן צוואַנציג אַקטיאָרען פלעגען זיך אַרויפוואַרפען אויף אַ שטיק, וואָס האָט אַנגעצען פיר-פינף מעהר, אָדער ווייניגער, אַנגעזעהענע ראָלען.

מען האָט זיך גענומען העלפען מיט דובליאָרען. זענען געווען צוויי מהר״ל׳ס, צוויי צדיקים אין „דבוק" און אַזוי ווייטער. דאָס האָט נישט געקענט שטילען דעם הונגער פון שוישפּילער, הצום וואַרטען יאָהרען אויף אַ ראָלע.

האָבען זיך אָנגעהויבען, נאַטירליך, פּרוטעקציע׳ן חשדים, אומצופרידענקייט-מען, ווי עס פּאַסירט אַפילו אין אַלע בעסטע טעאַטערס אויף דער וועלט. די גרעסטע שטראָף פאַר אַ שוישפּילער.

מען האָט געמאַכט „הויף-רעוואָלוציעס", מען איז צוריק געקומען צום אַלטען. מען האָט זיך געוואָרפען אויף אַלע זייטען, אָבער מען האָט מורא גע-האַט צו אַרויסזאָגען דאָס שרעקליכע וואָרט — „צוטיילונג".

ביז מען איז געקומען צו אַ טויטען פּונקט און די צעצווייאונג איז פון זיך אַליין אַרויס.

האָבען ס דערהערט מענשען, וואָס פלאַנטערען זיך אַרום טעאַטער, נישט אַריינגעדרונגענדיג אין זיין לעבען און אין זיינע אינערליכע פּראָבלעמען, אין זיי האָבען זיך צע׳איכה׳ט, צע׳קינה׳ט און אַפילו צעבייזערט:

חורבן פון „הבימה"!

און פון גרוים צער און פון טיפען עגמת-נפש האָט מען אַבי-אורחא צי-דערצהט די פאַקטען, פערפלאָנטערט דעם אמת׳ן פאַקט פון נאַטירליכער צעצוויי-אונג.

עס איז אַרויס, אַז די „הבימה" איז וואַקסנדשפּאַהרען און אין אַמעריקאַ האָט כען זיך אַבגעשטעלט בריקלעך און די דאָזיגע בריקלעך זענען די זינדיגע, וואָס האָבען נישט געקאָנט בעשטעהען דעם נסיון פון דעם אַמעריקאַנער דאָלאַר.

און אַזוי אַרום זענען זייטיגע מענשען געוואָרען עפּעס אַ צד און אַ אינערליכען איבערבלוק און דעם לעבען פון אַ טעאַ-טער אמת איז, אַז די „הבימה" איז זעהר עהרליך צוטיילט געוואָרען.

מעהר.

איינגאַנצען האָט די „הבימה" בלויז 20—18 שוישפּילער די איבעריגע זעה-נען סטאַטיסטען און זיי זענען אַנאיבעי-ריגער באַלאַסט פאַר דער „הבימה", און בלויז צוליב דעם, אַזוי געוואָרען דעם טאַמעגע-לאַראַקטער פון דער „הבימה"

(ענדע זעה — זייט 4)

די צעצווייאונג פון „הבימה".

(ענדע פון זייט 3)

אין דער דאזיגער אופערוגע באשטעט נעווען גלייכבערעכטיגט מיט די שוישפילער. די „הבימה" האט 15 מענשען פון וועלכע עס וועט קיינמאל קיין שוישפילער נישט אויסוואקסען. דער דאזיגער באלאסט וועט מוזן פאלן פון אפגעלען פון זיך אליין.

פון די 18 שוישפילער זענען 9 אוועקגעפאהרען און 9 זענען געבליבען, און עס האט גראד אזוי פאסירט, אז די צווייטיילונג איז ארויסגעקומען א זעהר עהרליכע. ביידע חלקים האבען גענוג קרעפטען אויף אנצופיהרען א טעאטער זעלבסטשטענדיג.

און כדי מען זאל נישט דארפען גלויבען מיר אויפ'ן ווארט, וועל איך אויסרעכענען א טייל פון די אקטיארען, וועלכע יעדער טייל האט בעקומען ביי דער צווייטיילונג.

איין טייל האט בעקומען ראווינא, מעסקין, פריידלענדער, מעשעמריאנסקי, פרודקין און נאך פיר אנדערע שוישפילער.

דער צווייטער האט בעקומען: ת. גראנער, גאלדין, בת-עמי, נחום צמח בנימין צמח, איטקין בני-ארי און נאך צוויי אקטיארען.

ביידע טיילען קענען כמעט שפילען דעם גאנצען רעפערטואר בעזונדער, ווייל, ווי געזאגט איז א האלבע טרופע געווען פריי ביי יעדער אויפפיהרונג.

דער טייל, וואס איז געבליבען צוזאמען אין אמעריקא קען שפילען „יעקב'ס חלום", „דעם אייביגען יוד", דעם „מבול" און אפילו דעם „דבוק".

דאס געמיינזאמע איז מיט דעם טייל, וואס איז אוועק; זיי קענען שפילען דעם „דבוק", דעם „אייביגען יוד" און דעם „גולם".

דאס איז די אויסערליכע צוטיילונג אפילו מיט אנגעזאמעלטע קונסטלערישע פערמעגען, עס זענען געווען צוויי שטראמען, וואס האבען געשטערט איינע דער אנדערער, איצט וועלען זיי קענען ארבייטען בעזונדער מיט מעהר נחת.

א גרעפין—א רעוואלוציאנערין

שענקט אוועק איהר פערמעגען די ארבייטער.

בעטייליגט זיך אין דער מלחמה אלס אפיציר.—די ערשטע פרוי-דעפוטאט אין ענגלאנד.

די טעג איז אין דובלינער שפיטאל בעת אן אפעראציע געשטארבען די גרעפין מיקיעוויטש. מיט איהר טויט איז אויך אוועק פון דער וועלט איינע פון די אינטערעסאנטעסטע פרויען, וואס ענגלאנד פארמאגט. אין אירלאנד און אין ענגלאנד האט מען זי גערופען די רעוואלוציאנערע גרעפין. צעהנדליגער יאהרען איז זי געשטאנען אין צענטער פון רעוואלוציאנערען-קאמף און זי האט געהאט טויזענדער אנהענגער און נישט קיין קלענערע צאהל שונאים.

איהר לעבענס-געשיכטע איז אויסערגעוועהנליך רייך אין געשעהענישען און קלינגט ממש ווי א לעגענדע. זי שטאמט פון אירלענדישען אדעל. איהר פאטער איז געווען א פרומער פורישאנער און געפיהרט זיך א רוהיג לעבען אין זיין שלאס אין אירלאנד. אבער די אירלענדישע רוהיגקייט, וואס האט געהערשט אין פאטער'ס שלאס, האט נישט געקענט בעפרידיגען די יונגע טעמפעראמענטפולע גרעפין. שוין אלס דרייצעהניעהריגע מעדעל האט זי געפרובט צו ענטלויפען פון די עלטערן.

זי איז געווען אן אויסגעצייכנטע רייטערין, און ווען ס'האט זיך אמאל פערבלאנדזשעט אין זייער געגענד א צירק, האט זי זיך פערשטעלט און אויפגעטרעטען מיט דעם גרעסטען ערפאלג. איינמאל איז זי טאקע מיטגעפאהרען מיט אזא צירק, און ווען די ידיעה איז דערגאנגען צו איהר פאטער איז ער פאר חרפה און צער משוגע געווארען.

מיט דריי יאהר שפעטער איז די יונגע אירלענדישע גרעפין געפאהרען קיין פאריז, וואו זי האט זיך געווידמעט לערנען מאלעריי. זי האט געוואוינט אין דער קינסטלער קאלאניע אויף דער מאנטמארנאס און דארט האט זי זיך בעקענט מיט דעם פוילישען מיקיעוויטש, מיט וועלכען זי האט שפעטער חתונה געהאט. פון דאמאלס אן האט זי זיך בעשטעלט אין דער שפיץ פון דער סאציאליסטישער בעוועגונג אין דובלין.

איינמאל, בעת אן ארבייטער דעמאנסטראציע האט די בלוטיגע גרעפין זיך צעשלאגען מיט א פאליציאנט, צוליב וואס זי איז געזעסען א לענגערע צייט אין דער תפיסה.

כדי צו בעווייזען, אז זי איז איבערגעגעבען די סאציאליסטישע אידעע, האט זי אוועקגעשאנקען איהר פערמעגען פאר די ארבייטער, און אליין האט זי געוואוינט אין א זעהר בעשיידענער וואוינונג.

ווען די מלחמה איז אויסגעבראכען, איז איהר מאן ארייננגעצויגען געווארען אין דער רוסישער ארמעע, און זי איז ארייננגעטרעטען אין דער אירלענדישער ארמעע. זי האט בעקומען דעם אפיצירען טיטעל, און איז געווארען די אנפיהררין פון 120 זעלנער, וועלכע האבען מבש פערגעטערט. אויף די געפעהרליכסטע ערטער, די ריזיקאלישסטע אטאקעס האט זי אדורכגעפיהרט אויף דעם גלענצענדסטען אופן.

ענדליך איז זי ארייננגעפאלען אין דער ענגלישער געפאנגענשאפט, ס'האט איהר געדראהט טויט-שטראף. א דאנק די אמנעסטיע איז זי געבליבען לעבען, און האט ווייטער געפיהרט אנ'אקטיווע טעטיגקייט אויפ'ן סאציאליסטישען געביט.

אין יאהר 1918 איז זי אויסגעקליבען געווארען אלס דעפוטאטין אין ענגלישען פארלאמענט. זי איז געווען די ערשטע פרוי אין ענגלאנד, וואס איז געקליבען געווארען אלס דעפוטאטין.

אבער דערפאר, וואס זי האט זיך אפגעזאגט צו שווערען, איז איהר מאנדאט גע'פסל'ט געווארען.

דאך איז איהר נאמען ארויין אין דער געשיכטע פון ענגלאנד אלס די ערשטע פרויען-דעפוטאטין.

—0—

טראגישער זעלבסטמארד.

35-יעהריגע יוד. פרוי הענגט זיך אויף נעבען איהר זומער-וואוינונג.

פיאלעסטאק. — אין דער נאכט אויף דינסטאג האט אין וואלד „זוועזשינעץ" זיך אפגעשפילט א שוידערליכע טראגעדיע.

איינע פון בארוכאווסקי'ס דאטשעס איז זיינט עטליכע וואכען געווען פערדונגען דורך דער יונגער פאמיליע קאפלער, א פרוי חיה, 35 יאהר מיט 2 קינדער, פון 9 יאהר און 8 חדשים און א דינסט. דער מאן ח' אלי קאפלער א חשוב'ער הינגער בעל-הבית און זייף-פאבריקאנט, פלעגט תחילת קומען אין וואלד אלע פרייטאג, לעצטענס, צוליב דעם, ווייל זיין פרוי איז ארויסגעפאלען א ביסעל אין מרה שחורה, האט ער אנגעהויבען צו קומען אלע צווייטער.

פאריגע נאכט אום 2 א'זייגער, האט דאס 8-חדשימדיגע קינד, נאך א זויג-קינד, זיך שטארק פונאנדערגעוויינט און די דינסט האט איהם בשום אופן נישט געקענט בערוהיגען, האט זי אנגעהויבען רופען דער בעל-הבית'טע, אז זי זאל צוגעהן צום קינד. אבער זי האט זיך נישט אנגערופען. אויף די געשרייען האט זיך דערוועקט אויפגעכאפט דער מאן און דערוועהענדיג, אז דאס בעט, וואו ס'דארף שלאפען זיין פרוי, איז פוסט, איז איהם דער ענין גלייך געווארען פערדעכטיג. ער האט זיך תיכף אוועקגעלאזט אין וואלד צו זוכען זיין פרוי, אבער די זוכענישען זענען געבליבען אהן א רעזולטאט. א פערי'יאוש'טער האט ער זיך צוריקגעקעהרט א היים און פלוצלינג איז ער געבליבען שטעהן ווי א פערשטיינערטער: אויף א בוים, דארט פאר זיין זומער-וואוינונג, האט ער דערזעהן הענגען זיין פרוי. אין ביים זיים איז געלעגען אנ'אויבערגעקעהרט בענקעל, וועלכען די זעלבסטמערדערין האט א פנים אפגעשטויסט מיט די פיס.

דער רושם פון זעלבסטמארד איז זעהר שטארק.

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פול מערקווירדיגע איבערלעבענישען און ליידענשאפטען.

(69-טע פארטזעצונג).

מאקס האט דערצעהלט, ווי אזוי ער האט זיך בעקענט מיט'ן באראן און ווי אזוי צווישען זיי איז אפילו ארויסגעקומען א שטרייט און ער האט איהם ארויסגערופען אויף א דועל'. אבער פון דועל איז גארנישט געווארען. זעלבסטפערשטענדליך, אז ער האט איהם נישט דערצעהלט די געשיכטע פון טורעם פון טשערני און אז ער ליבט עלווירא'ן.

— ווי עס ווייזט אויס. זענט איהר נאך א פיינד פון באראן באטיאני — האט געערג געזאגט. איך וויל נישט וויסען די סיבות פון אייער פיינדשאפט. עס טוט מיר אבער זעהר לייד, וואס איהר זענט צעקריגט מיט'ן באראן. ער איז א גוטער און איידעלער מענש. עס וואלט פיל בעסער געווען, איהר זאלט זיין גוטע פריינד. ווען איך וועל קומען א היים און דער באראן וועט תנאים שרייבען מיט מיין שוועסטער, וועל איך זעהן, איהר זאלט ווערען די בעסטע פריינד. מיר זענען אלע יונג און וואוינען נישט ווייט איינער פונ'ם אנדער'ן, פארוואס זאלען מיר נישט זיין גוטע פריינד?

מאקס איז געזעסען ווי אויף הייסע קוילען: ערשטענס האט ער געזעהן, אז געערג האט ליב דעם באראן פאן באטיאני און איז ווירקליך זיין בעסטער גוטער פריינד. דאס האט איהם פערדראסען. צווייטענס, האט ער געהערט, ווי געערג האט געזאגט אויסדריקליך, אז ארטור וועט זיך פערלאבען מיט עלווירא'ן. דאס האט איהם … אלזא, דער ברודער וויל אויך, אז עלווירא זאל חתונה האבען ארטור'ן. … ארטור געהט ארויס פון טורעם פון טשערני האט ער מעהר קיין האפנונג נישט אויף איהר.

פון העפליכקייט וועגען איז ער דאך נאך געזעסען א האלבע שעה נעבען געערג'ס בעט און האט גערעדט מיט איהם וועגען פערשידענע זאכען. דאן האט ער אבשיד גענומען און איז אוועקגעגאנגען.

— עקסטרא פאסט! — האט ער געשריגען צום ערשטען לאקאי, וועלכען ער האט בעגעגענט אויף די טרעפען — ברענג מיר עקסטרא פאסט! וואס איז דאס פאר א מיטוואך, וואס מען דארף ווארטען אזוי לאנג ביז מען בעקומט פערד?

עס האט איהם אבער גאר נישט געהאלפען. ערשט פארמיטאג איז אנגעקומען די פאסט-קארעטע, וועלכע ער האט בעשטעלט. מאקס איז ארויסגעפאהרען פון בודאפעשט.

35-טער קאפיטעל.

עלווירא'ס רייזע.

מאקס האט גאנץ ריכטיג גערעכענט, אז עלווירא וועט פאהרען נאר ביי טאג. זי האט מורא געהאט צו פאהרען ביינאכט, עס זאל איהר נישט טרעפען אזא אומגליק, ווי איהר ברודער. זי האט געהאט ביי זיך גאר איין קאמערמעדעל, וואס גראף מערא'ס האט איהר מיטגעגעבען. זי פלעגט פאהרען נאר ביי טאג. ווען די נאכט פלעגט אנקומען, פלעגט זי היטען דעם קוטשער פערפאהרען אין א גאסט-הויז.

זי האט נישט געקענט בעמערקען אנ'אנדערע קארעטע, אין וועלכער עס איז געזעסען א נידריגער מאן מיט שווארצע האהר, און איהר נאכגעפאהרען. ער פלעגט אויך בלייבען שטעהן, וואו זי פלעגט בלייבען שטעהן, פלעגט אבער די אויסמיידען און פלעגט זיך קיינמאל פאר איהר נישט ווייזען.

די צווייטע נאכט נאך איהר אבריייזע פון בודאפעשט איז איהר אויסגעקומען צו נעכטיגען אין א פעלד-קרעטשמע, וועלכע איז געשטאנען גאנץ אליין אין א וואלד. זי האט געבעטען, מען זאל איהר געבען א בעזונדער צימער. דער ווירט האט געענטפערט גראד, אז ער האט נאר איין צימער.

— איך וועל אייך גוט בעצאהלען — האט עלווירא געזאגט — דער ווירט האט נישט געענטפערט און איז ארייננגעגאנגען פארברייטען דאס צימער פאר איהר. אין דער זעלבער מינוט איז אריינגעקומען אין צימער א הויכע קרעפטיגע פרוי. עלווירא האט זי באלד דערקענט. דאס איז געווען די זעלבע פרוי, מיט וועלכער זי איז געקומען צו פאהרען קיין בודאפעשט. די פרוי איז געווען טרויעריג און האט נישט אזוי גיך דערקענט עלווירא'ן. זי האט זיך אנידערגעזעצט אין שענק לעבען א טיש און האט אנגעשפארט דעם קאפ אין ביידע הענט.

עלווירא האט געהאט מיטלייד אויף דער ארימער פרוי. זי האט נישט געקענט זיך בעקלאגען אויף איהר. די גאנצע צייט, וואס זי האט פערבראכט מיט איהר צוזאמען, איז די דאזיגע פרוי געווען גוט און פריינדליך צו איהר. זי איז דעריבער צוגעגאנגען צו איהר און געזאגט:

— גוטען אוונט, סטאסא! וואס מאכט איהר? ווי קומט איהר אהער?

די פרוי האט אויפגעהויבען דעם קאפ און א קוק-געטון אויף עלווירא'ן.

— א! איהר זענט עס, גנעדיגעס פרייליין! ווי קומט איהר אהער? פאהרט איהר צוריק פון בודאפעשט. איהר זענט א גוטע, גנעדיגעס פרייליין.

— וואס מאכט איהר, סטאסא? פארוואס זענט איהר אזוי טרויעריג? אפשר דארפט איהר געלד? איך וועל אייך געבען! — האט עלווירא אויסגערופען.

— איך דארף נישט קיין געלד — האט סטאסא טרויעריג געזאגט — איך בין אפילו זעהר ארים. איהר האט מיר אבער שוין געגעבען גענוג געלד, ווען מיר זענען געפאהרען קיין בודאפעשט.

— וואוהין געהט איהר איצט, סטאסא? — האט עלווירא געפרעגט.

— וואוהין איך געה? — האט סטאסא געענטפערט — מיט א שארפען ביטערן טאן — איך געה אויף א חתונה, איך געה אויף א גרויסען יום-טוב.

עלווירא האט זי אנגעקוקט פערשטוינט און איבערראשט. עס האט נישט אויסגעזעהן, אז די ארימע אלטע פרוי זאל געהן אויף א חתונה.

— יא, גנעדיגעס פרייליין — האט סטאסא ווייטער געזאגט — אין עטליכע טעג ארום וועט זיין אין בודאפעשט א גרויסע פרייד. מען האט מיך איינגעלאדען און איך געה איצט אהין.

עלווירא האט זי בעטראכט מיט שטוינען און פערוואונדערונג. איהר איז אויסגעקומען, אז די פרוי איז וואהנזיניג. זי קומט ערשט פון בודאפעשט און האט דארט נישט געהערט פון קיין פריידען-טאג, פון גרויסען מאהל-צייט.

— וואס רעדט איהר, סטאסא? וואו וועט זיין א האכצייט?

— אויפ'ן שלאס! — האט די אלטע פרוי געענטפערט.

— וואס רעדט איהר? מען וועט אויפ'ן שלאס האבען?

— יא מען וועט איינעם הענגען. פאר מיר וועט עס זיין א חתונה, א טאג פון פרייד.

— אך, איך פערשטעה! מען וועט אויפהענגען א מענשען, וועלכער איז געווען אמאהל אייער פריינד.

— ניין! ניין! מען וועט אויפהענגען מיין מאן.

עלווירא האט א ציטער-געטון.

— מען וועט אויפהענגען אייער מאן? הייסט עס ביי אייך א חתונה?

— יא, פרייליין! דאס וועט זיין ביי מיר א פריידען-טאג, ווייל דעמאלט וועל איך מיך נוקם זיין אין מיינע פיינד.

(פארזעצונג קומט.)

פון בערלין קיין ניו-יארק אין 2 שעה.

אזא לופט-רייזע זאל געמאכט ווערען מיט א ראקעט-שיף.

לונדבערג'ס מיטטיילונגען — לויט'ס און בוירד'ס לופט-רייזען איבער'ן אטלאנטיק, וואס האבען געמאכט אזא רעש פון איין עק וועלט ביז'ן צווייטען, וועלען האבען א פנים פון חוזק, ווען מאקס וואליער, א דייטשער אסטראנאם, וועט אריבערפליהען דעם אטלאנטישען ים אין זיין ראקעט-שיף אין 2 שעה צייט.

עס פערשטעהט זיך, אז איידער אזא פליהה וועט פערווירקליכט ווערען, וועלען אוועק עטליכע יאהר, אבער וואליער פערזיכערט, אז דאס איז גארנישט קיין פאנטאזיע, ער מאכט איצט עקספערימענטען איינע נאך די אנדערע. פארלויפיג בויט ער א „ראקעט-שיף", וועלכע וועט זיין קאמבינירט מיט אנ'אעראפלאן. ער האפט אבער בעסלעכווייז צו ענטוויקלען וואס מעהר די ראקעט-שיף און מיט דער צייט וועט ער זיך קענען אויפהויבען אין דער לופט אין אנ'אמת'ע „ראקעט". דעמאלט איז, לויט זיין מיינונג, נישט אויסגעשלאסען, אז ער זאל גרייכען אויף די לבנה...

אין דעם וויסענשאפטליכען זשורנאל „ריסטאווער", וואס געהט ארויס אין לאנדאן, ערקלערט וואליער זיינע פלענער און טעאריעס אויפ'ן פאלגענדען אופן:

וואס הייסט ווייטקייט, שנעלקייט, און צייט? א הונדערט מייל איז א לאנגע שטרעקע, א שפאציר פון פיר טעג פאר א פוס-געהער; א רייזע פון איין טאג פאר אייזענבאן, וואס פאהרט מיט א מאסיג גיך; א שעה פאהרען מיט א שנעל-צוג, און א פליה פון א האלבע שעה מיט אנ'אעראפלאן. א קויל פון א מאדערנעם הארמאט אבער וואלט דורכגעמאכט די הונדערט מייל אין פיר מינוט — שנעלקייט שאפט אב ווייטקייט פון שטח.

די איצטיגע פליה-מאשינען קענען זיך אבער נישט אונטערנעמען אזא זאך. וואס העכער דער אעראפלאן גרייכט, אלץ לייכטער איז די אטמאספערע, ממילא איז שוין די קראפט אויך שוואכער. אלס רעזולטאט פון דעם קען א פליה-מאשין אויפהויבען זיך כמעט נישט מעהר ווי די הויך-רעקארד, וואס זענען שוין פערווירקליכט געווארען — ארום אכט-זיבען מייל. נאר דאס איז נישט גענוג. מיר מוזען געהען העכער, א הונדערט מייל איבער די ערד-פלעכע, אדער … מייל.

עס ווערט ערווארט, אז דורך פערבעסערונג פון די פראפעלערס און דורך פערשיידענע אנדערע פערבעסערונגען אין גאנצען אפאראט וועט מען קענען מאכען, אז די פליה-מאשין זאל קענען געהן פיל העכער, מעגליך די גאנצע פליה צעהן מייל, אבער די הויך צו וועלכער אנ'אעראפלאן קען גרייכען איז בעגרענעצט. איבער די גרענעצען פון 15 אדער עטוואס מעהר מייל, קען א פראפעלער-מאשין נישט ארויפשטייגען, בלויז א מאשין, וואס איז נישט אבהענגיג פון די ארומיגע לופט, וועט קענען זיך דערהויבען אהן א גרענעץ אין די הויכע ספערען, אבער די דאזיגע מאשין דארף אויך זיין פעהיג צו טראגען מיט זיך א חשבון בזמעל טרייב-מאטעריאל, אדער טרייב-קראפט.

לויט די מאטעמאטישע אויסרעכענונגען פון פראפעסאר א. פאן-פארסעוואל, דארף א רייזיגער אעראפלאן, וואס פליהט איבער צעהן מייל הויך פון דער ערד-פלעכע קומען פון בערלין קיין ניו-יארק אין 28 שעה און 40 מינוטען. די מאשין וואלט דארפען וועגען 50 טאן, און וואלט דארפען האבען גענוג פלאץ צו טראגען א משא פון 9½ טאן.

איצט לאמיר רעכענען ווייפיל אזא נסיעה וואלט דארפען דויערן מיט א ראקעט-שיף. עס איז אויסגערעכענט, אז 17 סעקונדען ארום, נאכדעם ווי די ראקעט-שיף וועט זיך אויפהויבען פון דער ערד, וועט זי פליהען מיט א שנעלקייט פון 400 מעטער אין א סעקונדע און אין דער הויך פון 3000 מעטער פון דער ערד. נאך 35 סעקונדען וועט זי שוין זיין 20 טויזענד מעטער הויך פון דער ערד און זי וועט פליהען מיט א שנעלקייט פון 800 מעטער אין א סעקונדע. נאך 45 סעקונדען וועט זי שוין זיין 50 טויזענד מעטער איבער'ן אקעאן, און וואלט שוין דעמאלט פליהען 2000 מעטער אין א סעקונדע. עס הייסט, אז די ראקעט-שיף וועט פליהען וואס העכער אלץ שנעלער.

שוין איבער דריי יאהר צייט, ווען מיר לעזען אין די צייטונגען וועגען געוויסע פרובען, וואס ווערען געמאכט, אויסצוגעפינען אזעלכע לופט-שיפען, וואס זאלען ארבייטען לויט'ן ראקעט-סיסטעם. פראפעסאר גאדדארט האט מען דערצעהלט, ווייל שיקען ידיעות צו דער לבנה דורך אזא מין דאפעלטען ראקעט, דאס הייסט א „ראקעט", וואס זאל זיין איינגעהילט אין א צווייטען און וואס זאל אויסגעשאסען ווערען פון דעם ערשטען פון זיך אליין דורך א פולווער-קראפט, ווען דער ערשטער וועט זיין אויף א געוויסער הויך. מען האט אויך געזאגט, אז פראפעסאר אבערט קלערט צו שיקען אין א ראקעט מענשען צו דער לבנה און ברענגען זיי נאכהער צוריק. אזעלכע זאכען ווערען אבער נישט געמאכט אזוי גיך. עס איז נאר דא איין וועג צו אזא ציל, און דאס איז — דורך א לאנגער ענטוויקלונג פון דעם אעראפלאן און א ראקעט-שיף. עס איז מיין כונה — ערקלערט וואליער — צו אנשטרענגען אלע מיינע כוחות אין דער ריכטונג. און צום אנהויב וועלען מיר זיך בעגנוגענען מיט א קליינע ראקעט-שיף, דאס הייסט מיט אנ'אעראפלאן, אין די פליגלען פון וועלכע מיר וועלען אריינשטעלען ראקעטען. אויף אזא אופן וועלען מיר אימשטאנד זיין צו שטודירען אין דער פליהען, ווי אזוי און אויף ווי וויט די ראקעטען אלס בעוועגונגס-קראפט ארבייטען, און דאס וועט זיין ווי א פאר דער ווייטערדיגע ענטוויקלונג.

אזוי גיך ווי מען וועט קענען אויפבויען א ראקעט-שיף, וואס וועט פליהען 12,800 מעטער א סעקונדע, וועלען מיר שוין האבען אויך א מעגליכקייט אבצורייסען זיך אינגאנצען פון דער אטמאספערע, און פליהען אפילו צו דער לבנה, מאכען דארט א „סטאציע" אויף א טעג, און דאן פליהען צוריק צו דער ערד. די לבנה וועט דעמאלט ווערען א קאלאניע פון אונזער ערד, האפט וואליער.

פון דער צווייטער זייט זענען דא פיל, וואס זאגען, אז אזא זאך איז אונמעגליך.

די ערשטע שטערונג איז, אז ווען די ראקעט-שיף וועט קומען איבער די ערד-אטמאספערע, וועט מען איהר נישט קענען פיהרען, ווייל עס איז דארט גאר נישט, „אויף וואס" מען זאל איהר קענען קערעווען. לויט ווי ניוטאן אבער האט שוין ענטדעקט מיט 250 יאהר צוריק, קען מען ענטפערען אויף דעם, אז ווען דער ראקעט שיסט דורך די אטמאספערע האלט ער זיך נישט אויף דער…

לאדזער כראניק.

יעדער סוחר וועט מוזען פיהרען האנדעלס-ביכער אין פוילישער שפראך.

(:) ווי מ'שטייעסט ארבייט דאס פינאנץ-מיניסטעריום אויס א געזעץ-פראיעקט פון א דעקרעט פון מיניסטער-פרעזידענט, לויט וועלכען יעדער סוחר וועט מחויב זיין צו פיהרען האנדעלס-ביכער אין דער פוילישער שפראך. דער דעקרעט זאל אויך ענטהאלטען א רייהע אנדערע פארשריפטען, וואס זענען נוגע דער בוכפיהרונג.

קינדער-פריוטען ביי די לאדזער פריוטען.

(:) דער ארבייטס-אינספעקטאר האט בעקומען אנ'אינסטרוקציע פון ארבייטס-מיניסטעריום וועגען איינאָרדנען קינדער-פריוטען ביי די פאבריקען, וואס בעשעפטיגען העכער 100 ארבייטער, ווי דאס איז פארגעזעהן לויט'ן ארבייטס-געזעץ.

ווער איז שולדיג אין אויסהאַקען דעם לאגעווניקער וואלד?

(מ) צוליב דעם וואס אין א טייל היגע בלעטער איז געשען א טאטעג, אז וויצע-פרעזידענט וואיעוואדזקי איז צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט פאר'ן אויסהאקען דעם לאגעווניקער וואלד, ערקלערט דער מאגיסטראט, אז דער אקט פון דער אנקלאגע איז געווענדעט נעגען וויצע-פרעזידענט וואיעוואדזקי נישט אלס מיטשולדיגען אין'ם אויסהאקן דעם וואלד. נאר צוליב דעם, וואס ער האט געטאן דעם אמט פון שטאט-פרעזידענט.

ערפאלגרייכע אינטערווענץ פון „לאדזער טאגעבלאט"

לטובת די יודישע טרעגער.

פעראָרדנונג פון רעגירונגס-קאמיסאריאט נישט צו שטערען די טרעגער פערדינען זייער ברויט

(ג) די פאריגע וואך האבען מיר מיטגעטיילט וועגען דעם, אז א דעלעגאציע פון יודישע טרעגער, אויף אלט-שטאט האט אפעלירט צום „לאדזער טאגעבלאט" צו פועל'ן ביי געוויסע אלטשטעטישע יודישע געוועלב-בעזיצער, זיי זאלען נישט רודפ'ן די יודישע ארבייט-טרעגער, וואס ווערען געטריבען פון געבען זייערע געשעפטען, צוליב'ן גרינג דערמיט ביי צעהנדליגער יודישע פאמיליעס דאס ביסען ברויט.

ווי עס טיילען איצט מיט די יודישע טרעגער, האט דער אפעל פון אונזער צייטונג צו די יודישע געשעפטס-בעזיצער פון אלט-שטאט געווירקט.

א חוץ דעם ווערען מיר אינפארמירט, אז דער סעקרעטאר פון יודישען טראנספארט-ארבייטער פעראיין, ה' ציטרינאוויטש האט מכח דעם ענין פון די רדיפות פון די סוחרים אויף די יודישע טרעגער, אינטערווענירט אין רעגירונגס-קאמיסאריאט. אין רעגירונגס-קאמיסאריאט איז פארויס ערקלערט געווארען, אז די טרעגער מעגען שטעהן אויף אלט-שטאט ביי אלע ראגען; קיינער, ביי פריוואט-פערזאן, ביי פאליציי-ליים, האבען נישט קיין רעכט צו רודפ'ן די טרעגער, זיי פערארזאכען געלד-שטראפען אדער ארויפלעגען אויף זיי ארעסטען טראמוואי שטראפען פאר „שטערען" דעם פוס-פערקעהר אויף די גאסען.

אין דעם זין האט דער רעגירונגס-קאמיסאריאט ארויסגעגעבען א געהעריגע פעראָרדנונג צו אלע פאליציי-קאמיסאריאטען אין לאדז.

היינט פייערליכער אנהויב פון שניט אין דער פערמע „העלענובעק".

היינט נאכמיטאג קומט פאר אין אונזערער פארם אין פערמע „העלענא-בעק" דער פייערליכער אנהויב פון'ם היי-יעהריגען שניט. עס איז א יום-טוב, וואס די יונגע יודישע פויערים-לעך, וועלכע האבען מיט זייער איינענער עהרליכער הארעוואניע און שווייס פערזייעט זייערע פעלדער, פיהלען און לעבען א.בער מיט'ן גאנצען הארץ.

מיר, יודען, דאס אייביגע „שטאט-פאלק" האבען ערשט אין די לעצטע יאהר-צעהנדליגען צוריקגעוואונען דעם חוש, און די ליבע צו דער ערד, און דער פועל-יוצא פון דער דאזיגער אויפגעוואכטער ערד-ליבע איז „העלענובעק" א מוסטער-פערמע, וואו עלענדע יתומים ווערען ערצויגען צו געזונדע פראדוקטיווע מענשען און אונבערגעבענע יודען.

עס איז ממש אנגלויבליך, וואס ענערגישע ארבייט אויפ'ן געביט פון געזונדער נאציאנאלער ערציהונג איז מסוגל צו שאפען. קינדער פערוואהרלאזטע, אפגעריסענע, פער'חושכ'טע האבען דא אין זייער גרעניעם, אין דער יתומים-פערמע בעקומען געזונדע מוסקולען, א רויטע פארב אויף די יונגע פנים'ער און די פלינקייט און ריהרעוודיגקייט פון געבוירענע דארפישע קינדער.

מען דארף זיך צוקוקען, ווי קינדערלעך פון 7—8 יאהר, האלטען שוין א שפאדעל אין האנד און צווייטען צו דעם וואג, דעם רעגען-וואסער, וואס פערקלייבט זיך ארום זייער שייער. כדי צו פערשטעהן וואס הייסט ענטוויקלען ביי יונגע קינדער פלייס און ליבע מלחמה צו האלטען מיט'ן הארטען לעבענס-גורל דורך פיזישער ארבייט און אנשטרענגונג.

צום היי-יעהריגען שניט ווינשען מיר די יונגע פויערים די אלטע פערציימטע ברכה: „הזורעים בדמעה — ברנה יקצורו"!

* * *

די בעפעלקערונג ווערט איינגעלאדען צאהלרייך צו בעטייליגען זיך אין דער דאזיגער פייערליכקייט.

אַרום דער נייער טעאַטער-געביידע.

(מ) ווי מיר ווערען אינפארמירט פון מאגיסטראט וועלען די אפערטעס, וואס זענען אבגעגעבען געווארען אויפ'ן קאנקורס פאר די מויערער-ארבייטען ביים אויפבויען דעם בנין פון שטעדטישען טעאטער, געעפענט ווערען דעם 28 ד.ח.

שטורמישע יעהרליכע פערזאמלונג

פון בעקער-מייסטער-פעראיין.

(ג) מיטוואך אווענד איז אין איינענעם לאקאל (פעטערסקא 15) פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון יודישען בעקער-מייסטער-פעראיין. דעם פארזיץ האט געפיהרט ה' פינגערהוט.

פון די קרוב 150 מיטגלידער זענען געקומען העכער 80 פערזאן. נאכדעם, ווי פרעזעס ה' גאלדבערג האט אפגעגעבען א בעריכט, פון וועלכען עס איז געווען צו זעהן, אז די פערוואלטונג האט ענטפיהרט א פרוכטבארע טעטיגקייט, זענען צוויי רעדנער פון דער אפאזיציע בעפאלען די אלטע פערוואלטונג, בעשולדיגענדיג זיי, פארוואס די „גרויסע" רייכע בעקערעי-בעזיצער האבען נישט אויסגעאיבט זייער איינפלוס, אויף מען זאל בעשטימען א העכערן טאריף ברויט. ה' איטשע מאיר פאקולא האט, ענטפערענדיג אויף די פארווארפען, אנגעוויזען, אז דער פרייז פון ברויט איז נישט געהעכערט געווארען, נישט צוליב דער שולד פון די „גרויסע" בעקערס, נאר מחמת די רעגירונג האט דאס נישט געוואלט. נישט באקען קיין ברויט איז געווען אונמעגליך, ווייל יעדער בעקער, וואס האט געהאט מזל, האט געמוזט באקען. עס איז דעריבער אומזיסט צו האבען טענות צו דער פערוואלטונג. ה' פאקולא'ס רייד זענען בעגעגענט געווארען מיט אויסרופען באלשעוויק, טראכטקאמער א. א. וו.

אין רעזולטאט פון דער ענטשטאנענער מהומה איז א גרויסער טייל פון עולם אוועק פון דער פערזאמלונג. עס זענען געבליבען נאר 39 פערזאן, וועלכע האבען פון צווישען די גרויסע שטעלטע קאנדידאטען-ליסטעס געוועהלט א נייע פערוואלטונג, וועלכע ווערט קאמפעטירט דורך דעם רוב פון די מיטגלידער פון בעקער-מייסטער-פעראיין. אלס נאכוועהעניש פון דער דאזיגער פערזאמלונג ווערט נאך פארקומען אנ עהרען-געריכט נעגען די בעליידיגער.

פייערליכער חנוכת-הבית פון דער הייל-אנשטאלט אין טישינעק.

קאנפליקט אין קראנקען-קאסע וועגען איינלאדען גייסטליכע.

(ב) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער קראנקען-קאסע, איז פארגעשלאגען געווארען צו מאכען א פייערליכען וועלטליכען חנוכת-הבית פון דער הייל-אנשטאלט אין טושינעק. ארום דער פראגע האט זיך ענטוויקעלט א לענגערע דעבאטליכע דיסקוסיע. לאווניק ארמאטסקי (נ. ד.) לענגט פאר צו פערבעטען צו דער פייערונג די קאטוילישע גייסטליכע, די ארבייטער-פארשטעהער זענען נעגען. די פראגע ווערט לסוף געשטעלט צו אבשטימונג און מיט א מעהרהייט פון 2 שטימען פאלט דורך דער לאבעטרישער פארשלאג. דערויף ערקלערט לאווניק ארמאטסקי, אז זיין פראקציע וועט זיך אין דער פייערונג נישט בעטייליגען, צוליב דעם, וואס דער גייסטליכקייט ווערט נישט אבגעגעבען דער געהעריגער כבוד. דעם ארבייטס-מיניסטער און דעם דירעקטאר פון הויפט-פערזיכערונגס-אמט וואריעווארא יאשיששאליט, סמאראוויטש-ווישטווסקי א. א. פארשטעהער פון דיי מאלט און אויך פארשטעהער פון פאליטישע פארטייען.

א גייסטיג-קראנקער געשטאכען א בארמהערציגע שוועסטער פון שטעטישען מושב-זקנים,

וועלענדיג בעקעמפען די „מאכאנען", וואס זענען שעדליך פאר דער מענשהייט.

פרייטאג 7 פריה, בעת די נאכטעס ארמאן און קאצעפעראווא פון מר-כמעליבען זקנים-הויז באראטאוויטשא 60 זענען ארויסגעקומען פון דער קירך, און געגאנגען דער הויפט-פאסט, רינג קוליגע פאסא-פולשיגאר, צוגעגאנגען צו זיי אן אנ'אנגעשטענעטער און ארייגגעשטיקען א מעסער אין פליצע פון דער יונגע קאצעפעראווא. נאכדעם האט ער זיך אנגעדרעגעשטעלט און רוהיג געווארטען א פאפ-ראט.

די נאגע יעראן איז באלד אוועקגעלאזען צום נאהענטען פאליציי-פאסטען און איהם אנגעוויזען אויפ'ן רוהיג שטעהענדיגען מערדער. די פערוואונדעטע איז ארייגגעטראגען געווארען אויף דער פאסט אין די ארויכטעריטעגע פאטאלאגיע האט איהר ערשטע הילף. צו פעליג איז די וואונד געווען א לייכטע, ווייל די נאגע האט געטראגען סליידער פון א דיקען געוואנד.

דער ארעסטירטער אנפאלער האט זיך ארויסגעוויזען אלס א געוויסער א. וואמשעלאווסקי פון (פעטריקאווער 7), 54 יאר א זעצער. ער שטאמט פון ראציאם. זייענדיג ארבייטסלאז איז ער אוועק קיין ווארשא. נישט בעקומענדיג אויך דארט קיין ארבייט, איז ער ארויסגעפאלען אין מרה שחורה, וואס איז מיט דער צייט פערוואנדעלט געווארען אין א פערפאלגונגס-מאניע, ער איז דאן אפגעשיקט געווארען אין א שפיטאל פאר נערווען-קראנקע.

נאכ'ן אפזיין 2 יאהר אין שפיטאל איז ער ארויסגעלאזען געווארען אויף דער פרייע און זיך בעזעצט אין לאדז. א געוויסע צייט האט ער געארבייט ביי זיין שוואגער, און דעם רעשטארן אויף מאניושקי. מיט דער צייט האט ער אין פעטריקאוער געוואוינט און זיך בעזעצט אויף פעטריקאווער 71.

צוליב א סכסוך מיט'ן שוואגער איז ער פעזיימוגט געווארען פון מאכמען און אנגעהויבען צו ארבייטען אלס זעצער אין פערשיעדענע פוילישע רעדאקציעס. זיין גייסטיגער מצב האט זיך אבער פארגרעסערט. ער האט זיך אנגעהויבען איינצובילדען, אז אין לאדז זענען דא א סך אגענטען פון די מאכאנען לאזושעם, פון וועלכע עס שטאמט אלדאס-ביזע.

ער האט לעצטענס געשריבען גאנצע געלט צעטעלעך מיט „וואראנונגען" צו די מאכאנען אז זיי צעמיילט אין גאס. בעזונדערס האט ער זיך אנגעזעצט אויף זיין שכן ד"ר סאצין, ביי וועמען ער האט געגלויבט עס זענען פאראן ספעציעלע מאשינען, וואס לאזען נישט די איינוואוינער רוהיג שלאפען.

די פרוי האט וועגען דעם געמאלדען אין דער אפטיילונג פאר געזעלשאפטליכער אויפזיכט ביים מאגיסטראט. עס איז צום נערווען-קראנקען געשיקט געווארען א דאקטאר, אבער ער האט איהם און שטאט נישט ארעסטירט ערקלערענדיג, אז ער וועט זיך נישט לאָזען מאכען פאר קיין משוגעים.

אין קרימינאלען מאג 5 פארמאגס איז ער אוועק אין דער קירך אויף ארגאדאווא אום בעמערט די קנעהטע גענעם תפלה טון. ער האט אין זיין קראנקען מוח זיך פארגעשטעלט, אז זיי זענען עס די שליחים פון דער מאכאנען-לאזושע און ער האט בעשלאסען זיי אומצובריינגען. ער איז זיי נאכגעגאנגען ביז דער הויפט-פאסט און פערוועצט א מעסער אין דער פליצע פון דער נאגע קאצעפעראווא.

אין אויספארשונגס-אמט האט ער ערקלערט, אז ער האט קיין חרטה נישט אויף זיין טאט, ווייל ס'איז די העכסטע צייט אויסצוראטען די מאכאנען, וואס זענען שעדליך פאר דער מענשהייט!...

דאס ווייבעל, די טיקעריז, וואס וויל נישט וואוינען מיט'ן מאן

ביז ער וועט נישט וואלאריזירען איהר נדן פון 400 אויף 4000 זלאטים.

טראגיש קאמישע מעשה'לע פון בית-דין שטוב.

(ג) א יונגערמאן פייוועל קלינעווסקי מיט צוויי קליינע בערווישע און פערשמירטע קינדער. ער איז נעגאנגען פון איין קהלה - בעאמטען צום צווייטען, דורכגעוואנדערט איבער אלע צימערן און ענדליך איז ער אנגעקומען אין דאבינאט-צימער, וועלכער האט זיך שוין כשר פערדינט דעם נאמען „עמק הבכא". דערציילט פייוועל קלינעווסקי זיין פאמירונג און די קינדער נעבען איהם ווינען:

אליין איז ער אנ'עזערקאווער, געוואוינט האט ער גאנץ בכבוד און בהרחבה אין פאביאניץ, וואו ער האט געפיהרט א שעהנע האנדעל. זיין ווייב איז ביי איהם געווען ממש א קיסערינא. גיסט זיך אויס אויף איהם געט'ס קללה און דאס ווייב שטארבט אוועק פלוצלינג און לאזט איהם איבער צוויי קינדער, קליינטשקע יונגעלעך פון 3 און 4 יאהר. ער, א בעל-מלאכה און סוחר גלייכצייטיג, קען נעבעך, זיך קיין עצה נישט געבען מיט די קינדער און ער איז געצוואונגען באלד חתונה-צוהאבען. ס'האט נישט לאנג געדויערט און ס'האט זיך געמאכט א שדוך מיט א 29-יעהריגע מויד, דעם עזערקאווער מקוה'ניק'ס טאכטער שרה שפירא. נישט פערלוירט קיין צייט און עס קומט פאר די חתונה צווישען דער פאננע און דעם אלמן מיט די יתומים'לעך. זי ברענגט איהם נאך צו א נדן פון 400 זל. און מען הויבט אן געהן אויף א נייע לעבען. איז אבער די צייט שווער און ביטער, און די געשעפטען געהען אין דעם יאהר, וואס א טאג ערגער און דאס יונגע ווייבעל וויל פון גארנישט וויסען. זי וויל נישט ליידען. דעריבער הויבט זי אן בעפאלען דעם מאן, אז גלייכער וואלט ער א טויט בעקומען, איידער ער האט זי „פערפיהרט". פון דער פערפיהרעניש איז טאקי באלד געבוירען געווארען א קינד און דאס ווייבעל האט כסדר געזידעלט דעם מאן און געוויינט, פארוואס זי האט בעסער נישט גענומען „א יונג איין איין פאר הויזען" איידער אנ'אלמן מיט קינדער.

הקצור, דער יונגערמאן ר' פייוועל ווייסט אויס זיין אומגליק, אז שוין מיט 6 חדשים צוריק, איז זיין צוויי ווייב פון איהם אנטלאפען מיט'ן קליינעם קינד. די מוטער איהרע, די בעדער-יודענע איז געשטארבען, האט זי זיך בעזעצט אין פאטער'ס הויז און זי איז געווארען עזערקאווער טיקערין... דעם מאן, וועלכער וויל מיט איהר צוזאמען וואוינען, טרייבט זי און יאגט ווי, להבדיל, א הינד. זי וויל איהם נישט קענען מעהר, זי זאגט מיט א לחכעיס-טאן אז: אט האט זי געמאכט חתונה-האבען, אט האט זי א קינד געבוירען און אט האט זי דעם מאן געשיקט צו אלדי רוחות. איז ער צו איהר געפאהרען שוין עטליכע מאל, געוויינט, אז זי זאל איהם ארייגלאזען, ער מיט די 2 קינדער האבען נישט וואו צו נעכטיגען, וואו צו טאגען, וואו צו עסען און צוליב די קינדער קען ער אויף ברויט נישט פערדינען — האט זי גע'טענה'ט, אז איהר איז גוט, זי האט שוין א „ציגעלדערקען קאפ", איילט זי זיך נישט. ער, דער מאן, מוז ווארטען אויף א גט א פאר יאהר!

אויב ער איילט זיך, מוז זי „וואלאריזירען" איהרע 400 זל. נדן אויף 4.000 זל. שאדט נישט, זי איז ווערט פראנצעגט!.. אויך דער אלטער בעדער, דער 72-יעהריגער יוד רייצט זיך מיט איהם, דריקט איהם אפ די גאל, אז ער מוז זיך צווייטען.

דער רב האט איהם אויסגעהערט און ר'האט געשריבען אנ'אגרת'ל צום עזערקאווער רב שליט"א, אז ער זאל פועל'ן ביים אלטען מקוה'ניק, דאס ער זאל שלום-מאכען צווישען זיין טאכטער און איידעם; אויב ער וועט נישט וועלען, האט דער לאדזער מורה-הוראה געעצה'ט דעם עזערקאווער רב. מען זאל דעם זקן סטראשען, אז מען וועט איהם מעביר-נחלה-זיין פון דער עזערקאווער מקוה ארויס...

ד"ר באגוסלאווסקי בירגער-מייסטער פון רודא-פאביאניץ

דער נייער רודא-פאביאניצער שטאטראט האט אויסגעוועהלט ד"ר באגוסלאווסקי (ארבייטער-בלאק) אלס בירגערמייסטער, וויצע — שמרעפעל (דייטשע ארבייטס-פארטיי).

„כפ עציאל"-שמעקענדע און טואלעט

דאס ווערט היינט געשפילט

אין די טעאטערן און קינאס?

פילהארמאניע: — „איהר גרויסער סוד".

שטאטיש טעאטער: — „פאן נאטשעלניק פון יא".

זומער-טעאטער אין סטאשיץ-פארק — „ניצדראיושאלי אוהצ".

סאטורני: — „טרעבאדאראסא".

לונא — „דער טאנץ אויף די הערצער".

ספלענדיד: — „טראגעדיע פון א פערפאלק", די גרעפינס אויף דער ריוערא".

גראנד-קינא: — „די טענצערין פון מאנטרמארטר".

שטעפישער קינא: פאר ערוואקסענע — „ליען, די שטאט פון מיינע טרוימען" פאר יוגענד — „אין טאל פון טויט".

וכי תמכור ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, אל תונו איש את אחיו!

און טאמער ווילט דיך דיין חבר אפנארען, זאלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביורא פיעטריר. 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) ווערט לויט'ן אוסטאט געוויסענהאפט ערלעדיגט אלערליי בישעם, קלאזוזלען זאמעזוויעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אדמאלאניעס, רעקורסען — וועגען מאגצעסיעס, פאטענט אין קאמיסאר.-זשאנדו, ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, שותפות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינפארמאציעס, אקטען דאראוויזנעס, קארטע ספראווס, חי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. שנעל, רעעל און ביליג! מיט אכטונג י. מאגעלע רעכטסקאנסולענט פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

פויליש ווערט ערלערנט גרינדליך אין א קורצער צייט. צו ערפאהרען: ווסכאדניא 29, ה. 3.

צאהן-ארצט S. LIEBERMAN קאנסטאנטינער 46 נעמט אן פון 10—8 פריה ביז 8—4 אבענד.

לעזט, אבאנירט — דאס — „לאדזער טאגעבלאט"

דאס פעראיינס-ביורא **„לאקאטאר"** איז געווארען איבערטראגען פון זגערזשסקא 11, אויף פיעטריקאווער 107 (אין הויף, פארטער, רעכטע אפיציינע). דאס ביורא איז טעטיג פון 8 א זייגער פריה ביז 3 נאכמ. אומזיסטע יורידישע עצות פאר מיטגלידער יעדען מאנטאג און מיטוואך פון 7 ביז 8 אווענד, דאנערשטאג שבת פון 2—3 נאכמ. אין דעם זעלבען לאקאל.

Dr. med, S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט- וענערישע, און האר-קראנקהייטען. רענטגען- און הייל-ליכט-קאבינעט פיעטריקאווער 144, רוג האנגעליעווסקא טעלעפאן 29-45. נעמט אן: פון 8—2 און פון 6—8 פאר פרויען א באזונדער ווארט-צימער — פון 5—6 נאכמ. נעמט אן אין דער לעטצטער „סאניטאס" ציגעל-גאס 29 פון 2—4.

טיכטיגע פערקויפער'ס
ווערט געזוכט יונגעלייט צו פערקויפען בוימוואל-גארן אויף פראווינץ. בעקאנטע מיט טריקאטאזש און שטרימף-פאבריקאנטען האבען פארצוג. אפערטען אבצוגעבען אין „לאדזער טאגעבלאט" אונטער „טיכטיגע פערקויפערס". 2950

היינט און וויטערדיגע טעג! אויפ'ן עקראן
דער טעמפערעמענט פילם פון סעזאן
די טענצערין פון מאנטרמארטר
א גרויסע סענסאצי. דראמע
Barbara la Marr און Lewis Stone
אין 8 אקטען, פול מיט דראמס. איינהאלט אין דער הויפט-ראל
אנאנס: פון שבת, ד. 30. יולי ערעפנונג פון גראנד-אריעטע !!

Poraj Porecka — שטימונגס-בילדער און „שמאנצעסען" לידער, אריעס אין דער רגמוש. שפרעך
Edward Rej
Jerzy Welin — לידער, „סערענאדעס" א.א.וו.
Duet Kaniewskich — כאראקטער-טענץ
Ernesto Feldini — שפיגעלדיגע טראנספארמאציעס

GRAND-KINO
אויסערגעוועהנליכע אטראקציעס אויסגעפיהרט דורך די ארטיסטען פון די ווארש. קאבארעט-ביהנעס אין א נייעם רעפערטואר

Miejski Kinematograf Oświatowy
WODNY RYNEK

Od 19 do 25 lipca r. b. wł. dla dorosł.

Wiedeń, miasto moich marzeń!

6 aktów pogodnego nastroju, rozkosznych sytuacyj i zabawnych „qui pro quo" w rolach głównych:

Harry Liedtke, Lilian Harvey i Mary Kid.

Dla młodzieży: Dla młodzieży:

W dolinie śmierci (Piekło złota)

Dramat w 8 częściach wlg. powieści Zane Greya „Wędrowiec dzik. Zachodu".

Nad program:

Produkcja żelaza i stali.

Obwieszczenie.

Magistrat m. Łodzi podaje do publicznej wiadomości, że zgodnie z art. 80 ust. 2 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 roku o rozbudowie miast (D. U. Rz. P. No. 42 poz. 372) podział nieruchomości, położonych w granicach administracyjnych m. Łodzi, nastąpić może tylko na podstawie planu podziału, zatwierdzonego przez Magistrat m. Łodzi i że przed uzyskaniem tego zatwierdzenia nie mogą być dokonywane wpisy hipoteczne podziału nieruchomości, a umowy w sprawie odstąpienia części nieruchomości nie mają mocy prawnej.

Podania o zatwierdzenie planu podziału nieruchomości należy składać w Biurze Wydziału Budownictwa Magistratu m. Łodzi, Plac Wolności No. 14, III piętro, pokój 41.

Łódź, dnia 22 lipca 1927 roku.

Prezydent m. Łodzi
w/z (—) Groszkowski.

SPLENDID
.20 נארוטאוויטשא .20

היינט און וויטערע טעג!
דער 8-טער גרויסער דאפעלטער
2-שעה'דיגער פראגראם!

.1

טראגעדיע
— פון —
א פאר-פאלק

א מיטרייסענדע לעבענס-דראמא געשאפן אויפ'ן פאו פון אנ'אונערהערטע זעלטענעם און איינציגען איז זייז ארט אויטענטישע פארפאל

אין די הויפט-ראלען נעמען אנטייל די אויסגעצייכענסטע און באליבטסטע ארטיסטען:

Paweł Richter און **Alfred Abel.**

.2

די גרעפינס אויף דער ריוויערא

עראטישעס שפיל אין 12 אקטען

פליאזשע פון מ'ליאנערען — האטעל פון ליבע

א טראגעדיע פון א נישט געפאסט פאר-פאלק

אין די הויפט-ראלען:

Mary Kid, Elga Bring, George Alexander.

סימפאנישער ארקעסטער
אונטער דער לייטונג פון
מ. טשודנאווסקי.

דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט.

פון 1.30 ביז 3 אזייגער
איז דער פרייז פון אלע פלעצער
פון 50 גר. ביז 1 זל.

דאס בעסטע
פולווער
— געגען: —
קאראלובע,
וואנצע,
פליגע,
פליי,
א.ז.וו.
צו בעקומען אין
Farbwarenhandlung
A. Miller i S-ka
ŁÓDŹ,
4 Przejazd 4

לעזט
= דאס =
„לאדזשער
טאגעבלאט.

א פרוי ענדערט זיך לייכט...

דער בעסטער באווייז איז, אז א פרוי, וועלכע בענוצט „קאסמאפאליס" ענדערט זיך באלד צום גוטען אונטער דעם איינפלוס פון דעם זיכערען מיטעל, וואס פלעגט און פארשענערט און דערהאלט די פרישקייט פון געזיכט, האנט און קערפער.

COSMOPOLIS

קאסמאפאליס דאס איז נישט קיין קרעם. קאסמאפאליס דאס איז נישט קיין פאסטע צום פניט.
קאסמאפאליס איז א גאנץ נייע און ביז אהער נאך נישט געווענדעטע זאך.

הויפט-סקלאד אויף פוילען: **Roman Włodarski, Warszawa, Lubeckiego 5**

צו בעקומען אין די אפטייקען, אפטייק-סקלאדען און פערפומעריען. פרייז זל. 2.50 פאר א שטיק. אין פאל ווען מען בעקומט נישט דארט מען זיך ווענדען צום הויפט-סקלאד פאר פוילען. אויסלענדישע ווערט צוגעשיקט נאכן בעקומען פארויס זל. 2.75 ערדער 3.25 פאר נאכנאמע. היט זיך פאר פעלשונגען!

פערטרעטער אויף בעזונדערע שטעט אויף אייגענער רעכנונג ווערט געוואונשען.

HEMOROIDY

USUWA **HEMORIN-KLAWE**

Niniejszym zawiadamiamy, że przyjmujemy zarobkowo do tkania, apretury i farbowania wszelkie tkaniny jedwabne i półjedwabne oraz do przewijania z paczek i dużych copsów na pinkopse. 1967

Tow. Akc. Manufaktury Bawełn.
Jakób Kestenberg w Łodzi
ul. Nowo-Targowa 26.

30,000 זל.

און מער, גיב איך פאר א גוט איינגעפיהרטע רעיעל געשעפט פון מילד, מויהלען א.אז.וו. אפערטען אפציגעבען אין אדם. פון „לאדז. טאג." אונטער „S". 2955

[illegible]

פאדערט איבעראל
נאר פאטענטירטע
פעלד-בעטען
פערזיכערט מיט דער פאבריקס-מארקע
Palma-Patent
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.

אויך שטעלט אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, הויכע פינדער-בענקלעך, שאטקאזעס און געבעטע מאטראצען.

ביליגסטע פרייזען! רעעלסטע בעהאנדלונג!

לאדז, פולנאצנא 24, טעל: 31-85.

מעכאנישע שלאסער-ווערקשטעל
W. MACIASZEK
ŁÓDŹ, ul. Pusta № 5.

מיר בויען: שפול-מאשינען, שלויך-שפול-מאשינען, שרייב-מאשינען, קרייץ-שפול-מאשינען, טריקאזש-שפול-מאשינען, נייע סיסטעמען. טרייב-מאשינען אויף זיידע און שפול-מאשינען אויף זיידע, מאשינען צו גלאנצען גארן, טראנסמיסיעס, ווי אויך פערשידענע מאשין-רעפעראטורען און שווייסען פון פערשידענע מעטאלען. 1940

Dr. Józef Szwajcer
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
צוריקגעקומען
פעטערסקא 7, טעל. 27-84 נעמט אן פון 6—7 נ.

בעקאנטמאכונג.
„פראצא"
די געזעלשאפט צו פערשפרייטען פראפעסיאנעלע ארבייט צווישען יידישע פרויען אין לאדז, קאזשמשאנסקא 23, מאכט דערמיט בעקאנט, אז ס'ווערען אנגענומען אנשרייבונגען פון קאנדידאטינס אויף פאלגענדע אבטיילונגען:
שניידערייט
האנד-ארבייט
די קאנצעלאריע איז עפען פון 10—12 חוץ שבת.

א טיכטיגער יונגערמאן
מיט גוטע רעקאמענדאציעס זוכט א פאסטען אין א מאנופאקטור- ערדער גאלאנטעריע-געשעפט פאר א קליינעם געהאלט.
די אדרעסען ווערען געבעטען אבצוגעבען אין אדמיני. פון „לאדזשער טאג." פאר „טיכטיגער".

אבאנאמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען 20 פראנק, אין אנדערע לענדער — 1.25 דאלאר. אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גר., פרייטאג 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרייטאג 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר. פרייטאג 18 גר. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויבער דער שטאט—מיט 50% טייערער. פון די פרמן ווערן נים ארבעגעגעבען קיין ראבאט

Redaktor-wydawca E. Hamburski.

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16